

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ Ծ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 7, 1897

ԹԻԻ 19

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	ԵՐԵՎԱՆ
Աչքի ջերմացող Աշխատանքներ	145
Օգտակար Մտածումներ	145
Դատաւորաց Գերբը	146
Աւաիկ Մը	146
Հարսանեկան Վարդերին	147
Հարստարարութեանը Զարգացում	
Ռուսիոյ Մէջ	147
Ովկիանոսի Խորութեանց Մէջ	148
Բեկեռային Խուղարկութեան Լուրեր	148
Մօտաւոր Ապագայի Մը Մէջ Տեղի Ունենալու Զարմանալիքներ	148
Հաւկիթը Թարմ Պահելու Կերպ Մը	149
Թղթակցութիւնք	
«Արծաթ Ու Ոսկի Զուռնիմ, Հապա Ինչ Որ Ունիմ, Ան Գեղի Կու տամ»	149
Զատիկին յԱտափազար	150
Դարման Գիւղի Քարոզիչը	150
Աղբ	150
Հանդէս Քաղաքական	151
Դրամական	152

ԱԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:
 Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4 մեծիտիյէ: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Մեկ քերթի գինն է 30 փարա: Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ քղատարութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնք պարտին ուղղութիւն ստ. Մր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամերիկացի Խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտիոնարոց Ընկերութեան կողմանէ,
 Ճ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՒՄԵՐ
 Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՅԵՐԵՎԱՆ-ԻՍՏԱՆԲՈՒԼ

ԱՉՔԻ ՉԵՐԵԻՑՈՂ ԱՇԽԱՏԱՆՈՐՆԵՐ
 Աստուծոյ պատկ ընդունող անձերէն շատեր աչքի ջերմացող աշխատանքներ են: Ծաղիկներու ջերմանոցի մը մէջ կը փութանք մեր գովեստը թափել աւանդին նշանաւորին և ուշադրաւի վրայ: Կ'անտեսենք խոշոր ծաղիկներու շուքին մէջ պահուած հոտաւէտ կոկոնը: Բայց այդ կոկոնն այդ պահուն լաւ կը կատարէ իր դերը: Իր պահուած տեղէն կը ծառայէ իր գողտրիկ և անոյշ հոտը, որ կը խառնուի ջերմանոցը բուրակետող հոտերուն: Աստուծոյ աշխատանքներէն շատեր «աչքի ջերմացող» կրնան կոչուիլ: Մեծ աշխարհը կ'անտեսէ զանոնք: Մեծամեծներու, պատուաւորներու և հզօրներու շուքերուն մէջ պահուած են անոնք: Այսու ամենայնիւ Աստուած կը տեսնէ զանոնք, և իրենց կ'ընայ ըմբռնել իրենց պատեհութիւնը և լաւ կատարել իրենց դերը:

Աշխարհ աւելի ճոխ, աւելի քաղցր, աւելի աղէկ է այսօր այն մաքուր անուշահոտութեան պատճառաւ որ անդադար կը ծառայի աչքի ջերմացող գործաւորներու դատակարգութեն, համբերատար, բազմաշխատ և պատիւ չվայելող անձերէն, որ գոհ են իրենց վիճակէն: Իրաւամբ բտուած է թէ խոնարհագոյն գործն իր մէջ ունի բարձրագոյն երկինքի մը պատրաստութեամբ կրթիչ տարրերը:

ՕԳՏԱԿԱՐ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ
 Չարն հեռացելու ժամանակը: «Մի խելք զիս», ըսաւ Սկովտական գեղեցիկ տատակը մշակին, որ բռնած էր անոր փշուտ ցօղունը: «Նայէ արտին անկիւնը կը գտնուիմ ես, և թէեւ բարձր եմ՝ շատ քիչ տեղ կը բռնեմ: Ահա իմ սեռէս ուրիշներ չեն տեսնուիր ունէ տեղ, բոլորովին միայնակ եմ»: «Թերեւս», ըսաւ մշակը. «բայց եթէ թողում որ այդ սերմերը ցրուին արտին մէջ, ո՞վ գիտէ՝ քեզի պէս քանիններ պիտի տեսնուին հոս՝ գալ տարի: Չէ, չէ, բարեկամ. հիմա բաղդատաբար անցնաս ես, և հիմա է երթալու ժամանակը»: Բարեկամս: «Չեմ կարծեր որ կարող ըլլաս մեծ օգուտ մը ընել ասոր», ըսաւ հայր մը վարժապետի մը, որուն աշակերտ ըլլալու բերած էր իր տղան. «շատ անառակ է»: «Ճշմարտախօս է», հարցուց վարժապետը, «կրնամ միշտ վստահիլ անոր խօսքին»: «Այո, այո», ըսաւ հայրը, «հաւատարիմ է: Իրաւախօս է, մինչև իսկ իրեն դէմ: Այդ մասին ապահով կրնաք ըլլալ»: «Ուրեմն կրնանք կառավարել զայն», ըսաւ վարժապետը. «և լաւ մարդ մը կ'ըլլայ»: Այնպէս ալ եղաւ:
 Միտիոնարն օգնութիւնը: Ինչ վիշտ կրնայ սիրտը խոցել աւելի քան հօր մը, մօր մը կսկիծը սիրելի և խոստմանալից որդւոյ մը մահուան առթիւ: Գերադանցապէս բարի հայր մը կար, Շաֆթսպըրիի կոմսը, որուն դեռատի տղան Հէրոյի (Միգրիա) վարժարանին մէջ մեռաւ: Տրտմած ծնողքը Ահարոնի նման իրենց գլուխները կախեցին և լուռ կեցան: Կը յիշէր

չէր դուք Սունամացի կնոջ անհուն վստահութեան խօսքերը: Իր սիրելի մէկ հատիկ տղան մեռած կը կենար տանը վերին սենեակին մէջ: Իր սիրտը կը դառարէր ներսի դին և իր ամուսնին սիրտը չարաչար խոցուած էր, բայց եղիսէի «Ողջ առնող ես, էրկիդ ողջ առնող է, տղան ողջ առնող է» հարցումներուն «Ողջ առնող եմ» պատասխանեց դիւցազնական հաւատքով, առանց թոյլ տալու որ իր ձայնը դողդաղ դառն կսկիծէն: Վերոյիշեալ բարի հայրը և մայրն ալ իրենց մեռած որդւոյն պարզ տապանաբարին վրայ, որ մինչև այսօր կը տեսնուի Հէրոյի եկեղեցւոյ բակին մէջ, գրեցին սա պարզ բառերը. «Տղան ողջ առնող է»: «Ողջ առնող է»: Այսօր: «Չորոշելը որոշել է», կ'ըսէ Պէյքըն: Ուրեմն կրօնի նպատաւաւ որոշում չտալը անոր աննպատ որոշում տալ է: Սակայն քիչեր այնպէս ամբողջովին Սատանային ինպատ որոշած են որ այլ ևս չորոշեն, դէթ չփախաքին, որ մը Աստուծոյ դառնալ: Աւա՛ղ, «օր մը» շատ անգամ կը նշանակէ «երբեք»: Յարմար ժամանակի կը սպասենք, և յարմար ժամանակը բնաւ չգտնուի: «Աստուծոյ դարձէք», ըսաւ մեծ քարոզիչ մը, «ձեր մահէն օր մը առաջ»: «Բայց ի՞նչպէս կրնայ մարդ մը գիտնալ իր մահուան օրը», հարցուցին լսողները: «Կարելի չէ, և ուստի այսօր դառնալու էք Աստուծոյ»: Գրեթէ ամէն ոք կը յուսայ օր մը Աստուծոյ դառնալ, բայց ամէն օր որ կ'անցնի՝ կը պակսի մարդոց դարձին յոյսը: Կ'արժէ այս առթիւ յիշեցնել սա հանճարեղ խօսքը. «Անոնք որ կը յուսան ինչ որ իրաւամբ կարող չեն յուսալ՝ աղատ են յուսալու»: Այսօր: Բարեպաշտ նաւաղի մը հարցուեցաւ, «Նաւուն մէջ ո՞ր կը գտնես աղօթատեղի»: «Մ», ըսաւ, «կայմին գլուխը միշտ կրնամ լին տեղ գտնել»: Շատ քրիստոնեաներ դժուարութիւն կը կրեն աղօթքի տեղ և ժամ գտնելու համար: Բայց եթէ այս նաւաղին չափ յօժարութիւն ունենան, երկուքն ալ գտնել կարող են: Միայն աղօթքը կա-

բող է սնուցանել աշխատութիւնը ու գեորող հողերը կեանքը: Երազատեաւ ներ, օգային պալատներ կը կառուցանեն, բայց այս գործնական նաւաղը աղօթատեղի և սրբարան գտաւ կայմին գաղաթը:

ԴԱՏԱԻՈՐԱՅ ԳԻՐՔԸ

[Խմբագրական]

7.

Կ'երեւի թէ Սամփոն ընաւորութեամբ առատասիրտ էր, թէեւ դիւրագրգիռ եւ տկար: Կնոջը դէմ իր բարկութիւնը չուտով անցաւ եւ իր սէրը նորէն արծարծեցաւ: Ուստի կնոջը այցելութեան դնաց, եւ այժի ուլը տանելուն նպատակն էր ցուցնել թէ ինք չափազանց աճապարանօք չարժած էր երբ թողուց կինը: Տեսաւ թէ ա'լ իր կինը չէր ան, Բայց հայրը որ կ'երեւի թէ Սամփոնի դէմ բան մը չուէր՝ ուղեց կարելի եղած փոխարինութիւնն ընել իր կրտսեր աղջկէ կնութեան տալով: Սամփոն չընդունեցաւ այդ առաջարկը, բայց իրեն հասած անիրաւութեան համար պատասխանատու համարեցաւ Փղշտացիներն առհասարակ մանաւանդ քան իր աները: «Աս անգամ Փղշտացուցմէ անպարտ պիտի ըլլամ» (ԺԵ. 3) խօսքէն կրնայ հասկցուիլ թէ զգացած էր որ ինք իրաւունք չուէր նախորդ անգամ երբ 30 անլիւս մարդ սպաննեց: Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ աղուէսները զորս բռնեց՝ շնագայլ (աֆաւ) էին: Ասոնք խուճ սիրող են, ինչպէս չեն աղուէսները, եւ նուազ երկնոտ են: Երկերկու կապուած ըլլալով չէին կրնար դիւրաւ քաշուիլ իրենց որջերը, եւ իրենց արշաւանքը աւելի անկանոն կ'ըլլար: Մեկնիչ մը կ'ըսէ թէ պէտք չէ կարծել որ զանոնք բռնելու եւ ձամբայ հանելու մէջ առանձին էր Սամփոն: Այս գործին համար Սամփոնի պատիժ տալու անկարող ըլլալով Փղշտացիներն իրենց վրէժը անոր կնոջմէն եւ աներէն առին, եւ այդպէս անոնց վրայ բերին այն պատուհասը, որմէ ազատուելու համար Սամփոնի կինը մատնած էր իր ամուսնոյն գաղտնիքը (ԺԴ. 15): Այդ անգութ մահը, ըստ Սամփոնի, փոխարինեց այն անիրաւութիւնը զոր կրած էր անոնցմէ: Ուստի որոշեց պատժել անոնց սպանիչները: Սոսկալի էր ջարդը զոր տուաւ անոնց, Կտոր կտոր եղան անոնց մարմինները եւ դիզուեցան խառնաշիթ կերպով: Յետոյ քաշուեցաւ Ետամ ապառաժին խոռոչը եւ սպասեց զէպքերու ընթացքին, երբ թերեւս իր յաղթութենէն անմիջապէս ետեւ ի գէն կոչելու էր ժողովուրդը: Սակայն Յուդայի ընթացքէն կը տեսնուի թէ դեռ այդպիսի խիզախ քայլ մը առնելու պատրաստ չէին: Այս ցեղն հոս առաջին անգամ կը յիշուի յետ այն զէպքերուն որ պատմուեցան առաջին գլխուն մէջ, եւ կը տեսնենք թէ ինչ ցաւալի կերպով կորուսած էին իրենց քաջասրտութիւնը: Սամփոնի դիւցազնական գործէն փոխանակ քաջախրուելու, սարսափեցան միայն զի մի գուցէ իրենց շղթաներն աւելի ամուր կապուէին: Ուստի Փղշտացիներուն վրէժխնդրութենէն ազատ մնալու համար 3,000 մարդ շրջեցին, որպէս զի կապեն Սամփոնը եւ իր թշնամիներուն յանձնեն: Հասկնալով թէ ընդունայն է կռուիլ թէ՛ իր հայրենակիցներուն եւ թէ՛ Փղշտացիներուն դէմ, կամ աւելի հաւանօրէն չուզելով իր ձեռքերն արատաւ

ւորել իր եղբայրներուն արիւնով, Սամփոն թող տուաւ որ կապեն զինք պայմանաւ որ ուրիշ չլսաս մը չհասցնեն իրեն: Ուրախութեան աղաղակը որով Փղշտացիք ընդունեցան զայն՝ չուտով սարսափի ճիշերու փոխուեցաւ: Դիւրութեամբ իր կապերը խզելով առաւ ձեռքին հանգիպած առաջին գէնքը, մեռած իշու մը ծնօտը, որ դեռ թարմ էր եւ ուստի դիւրաբեկ չէր, եւ անով հազար մարդ սպաննեց: Բայց ամենէն ուժով մարդուն իսկ զօրութիւնը ծարաւէն կը սպառի, եւ ան որուն դիմադրել չկրցաւ Փղշտացիներու բանակ մը՝ ջուրի չգոյութեան պիտի մեռնէր, եթէ Աստուած չլսէր անոր աղօթքը եւ ջուրի վտակ մը չհոսեցնէր անոր պապակն անցնելու համար: Կ'երեւի թէ մինչեւ այդ ժամանակ Սամփոն պաշտօնական դիրք չուէր իր ժողովրդին մէջ, բայց այդ վերջին շահատակութենէն ետեւ զատուոր ձանչցուեցաւ (ԺԵ. 20), թէեւ չըսուի թէ ինչ կերպով գործադրեց իր պաշտօնը:

Սամփոն, իրեւ ուխտաւոր, գինի չէր գործածեր: Բայց չսանձեց իր հեշտամուր ընութիւնը: Այս պատճառաւ մեծագոյն վտանգին ենթարկուեցաւ եւ վերջապէս կործանեցաւ: Սբ. Ամբրոսիոս կ'ըսէ, «Սամփոն, երբ ուժեղ եւ արի էր, առիւծ մը խեղդեց, բայց չկրցաւ իր սէրերը խեղդել: Խղեց իր թշնամիներուն կապանքը, բայց ոչ իր ցանկութիւններուն կապերը: Այրեց ուրիշներու հոռնձքերը, եւ իր իսկ արութեան պտուղները կորսնցուց միակ կնոջ մը վառած բոցէն այրելով:» Էտէրսայմ կը համարի թէ Սամփոնի կեանքին երկրորդ շրջանին պատմութիւնը կը սկսի ԺԶ. գլուխէն: Առաջ Աստուծոյ Հոգիէն կ'առաջնորդուէր: Հիմա կ'երթայ Գազա իր հաճոյքը փնտռելու համար, առանձին եւ իր ուժին վրայ վստահ: Նոյն ոգին է, սակայն, զոր մենք տեսնուք՝ Փղշտացի մը հետ իր ամուսնութեան միջոցին, իր բաղձանքները գոհացնելու հաստատ որոշում մը՝ առանց նկատելու կրօնական եւ բարոյական այն խոչընդոտները որ կային իր առջեւ: Բայց Գազայի մէջ չէր որ Սամփոն իր պատիժը կրեց: Տեղացիները կարծեցին թէ ա'լ ապահովապէս ձեռք ձգեցին զայն, վասն զի քաղաքին դռները ամրապէս գոցուած էին: Սակայն կէս գիշերին Սամփոն ելաւ որ երթար: Նիգով փակուած դռներ պատուար չէին անոր մեծ ուժին առջեւ: Հրեց ձգեց զանոնք դէպ ի դուրս, փեղկ, նիգ եւ ամէն ինչ: Ապա վերցուց գետնէն, առաւ կոնակը եւ տարաւ լեռան մը գլուխը Գերբոնի կողմը:

Իր յաջողութենէն աւելի համարձակութիւն առնելով անփութութեան տուաւ ինքզինք եւ Սովրեկի հեղեղատին քով յարաբերութեան մտաւ կնոջ մը հետ, որ հաւանօրէն Փղշտացի էր, թէեւ չըսուի այսպէս: Փղշտացուց հինգ նախարարներն իմացան թէ Սամփոնի յաղթելու էին այն ազդեցութեան միջոցաւ զոր կ'ինքն ունէին անոր վրայ: Ուստի 4,400ական սիկղ արծաթ խոստացան Դաւիթայի, այսինքն իբր 775 ոսկի ընդ ամենայն, պայմանաւ որ իմանայ անոր մեծ զօրութեան գաղտնիքը: Թերեւս կարծեցին թէ կախարչական հմայքով մը կը կատարէր նա իր շահատակութիւնները: Սամփոն երեք անգամ խաբեց զԴաւիթ: Բայց վերջապէս կնոջն անվերջ աղաչանքները յաղթեցին, թէեւ եթէ չատախարհ չըլլար, կամ թերեւս ըսելու էինք,

եթէ իրաւամբ կուրացած չըլլար իր մեղքին պատճառաւ, պիտի տեսնէր թէ փորձիչն աղաչանքները ձախող նպատակ մը ունէին: Կինը վստահ կ'ըլլայ թէ վերջապէս իմացաւ գաղտնիքը: Փղշտացուց նախարարներն ալ այնչափ համոզուեցան այդ մասին որ «արծաթին ալ հետեւին ընդհին» Երբ անվերջացաւ անոր գլուխը, գնաց անոր ոյժը: Բայց ոյժը մազերուն մէջ չէր, այլ այն շնորհին մէջ զոր գտաւ Աստուծոյ որուն ինք նուիրուած էր: Մագերն այն նուիրման տեսանելի նշանն էին: Յետոյ կուրցուցին զայն եւ հասարակաց բանտը տարին: Հոն շղթայով կապուեցաւ եւ սկսաւ աղօթել քար դարձնել, որ խոնարհ աղախիններու յատուկ գործ էր: Բայց Տէրը անոր կուրութեան եւ թշուառութեան մէջ գթաց անոր վրայ եւ զգացուց թէ անոր զղջման աղաղակները լսուած են:

Դագոն, ձուկ-աստուածը, Փղշտացուց աստուածն էր, Իսրայելի Աստուծոյն հակառակորդը: Փղշտացիներն անոր վերագրեցին յաղթանակը զոր տարին իրենց ահարկութիւնամիտ վրայ: Կըսուի որ անոնք ծաղրէին իրենց թշնամին, մանաւանդ Դագոնի տօնին առին: Դիմովցնող խմելիքներով իրենց սիրտերը ուրախ զուարթ էին երբ անոր ետեւէն մարդ զրկեցին որ գայ եւ խաղայ իրենց առջեւ: Նա խոնարհաբար հնազանդեցաւ: Թերեւս դիտմամբ հլու ընթացք մը բռնեց որպէս զի ամէն զգուշութիւն մէկ կողմ դնէին: Հանդիսականներուն մէջ ինչպէս էրիկ՝ նոյնպէս կնիկ մարդիկ կային, բայց անոնցմէ ոչ մէկն ըսաւ թէ այդպէս անվայել կերպով վարուելու չէ կոյր եւ յաղթահարուած թշնամին հետ: Կեցուցին զայն այնպիսի տեղ մը ուր կրնար տեսնուիլ ոչ միայն չէնքին մէջ գտնուողներէն, այլ եւ տանիքին վրայ գտնուողներէն որոնք երեք հազարի չափ էին: Քիչ ետք թոյլ տրուեցաւ որ հանգչէր քիչ մը: Դնաց տաճարը որպէս զի կ'իջիլ արեւէն պաշտպանուէր: Թէ տաճարին չէնքն ինչպէս էր՝ անստոյգ է, բայց կ'երեւի թէ գլխաւորապէս կը հանգչէր երկու գլխաւոր սիւններու վրայ: Սամփոն բռնեց այն սիւնները որպէս թէ անոնց կոթնելու համար: Ապա զօրութիւն խնդրեց աղօթքով: Աստուած անոր աղօթքին պատասխանելով յայտնեց թէ հաւնեցաւ անոր նպատակին, որ էր իր անձը Փղշտացիներուն հետ զոհ ընել: Սամփոն ծոցեցաւ «բոլոր ուժովը», եւ տաճարը կործանեցաւ, աւերակ եղաւ: Թերեւս պէտք է տառական իմաստով առնել ԺԶ. 30 համարին վերջին խօսքը: Բայց թերեւս կը նշանակէ թէ այդ մեռածներուն ընկերային եւ քաղաքական կարեւորութեան պատճառաւ Փղշտացուց հասած չլսած աւելի մեծ էր քան այն չլսած զոր Սամփոն գործեց իր կենդանութեան միջոցին: Փղշտացիներն այնպէս չլսուեցան որ ընաւ ընդդիմութիւն չըրին երբ Սամփոնի եղբայրներն եկան տանիլ անոր մարմինը որպէս զի թաղեն:

Սամփոն Նոր Կտակարանին մէջ յիշուած է մի միայն Եբր. ԺԱ. 32 համարին մէջ:

ԱՌԱՎ ՍԸ

«Բարեւ, տիկին», ըսաւ երէցը Ժպտելի երբ իր առջեւ բացուեցաւ դժնայ եւ տգեղ դուռը: Դեռ այդ առաւօտ լսած էր թէ տիկինն որդին հիւանդացած էր: Իր վերջին այցելութենէն քիչ ետքը պատահած էր հիւանդութիւնը, եւ իրմէ բոլորովին գաղտնի

պահուած էր: Եւստով նշմարեց թէ տիկի-
նը չուրախացաւ այս այցելութեան համար:
Գուշակեց պատճառը, բայց ուրիշ ընելիք
չկար իրեն բայց եթէ ըսել, «Կ'իմանամ թէ
Երասմոս բաւական հիւանդ է» «Այո»,
պատասխանեց տիկինը կորովի շեշտով:
«Եւ շատ կարելի է որ մեռնէր թաղուէր ալ
առանց քու երեսդ տեսնելու»: Երէցը,
ընթերցեալ շատ հեզ եւ հանդարտաբարոյ,
ինչպէս են ամէն ընտիր երէցներ, անմիջապէս
գտաւ իր հանդարտութիւնը որ ուժգնա-
պէս վրդովուած էր տիկինին այս դիտողու-
թենէն, եւ հարցուց դարձեալ. «Ե՞րբ հի-
ւանդացաւ»: «Երեք շաբաթ եւ աւելի ալ
կայ», պատասխանեց սրտմտած մայրը:
«Բաւական ատեն է այդ», ըսաւ հոգեւոր
այցելուն. «Բժիշկ կանչեցի՞ք»: «Ատ ի՞նչ
խօսք է: Հա՛ւա՛ս կանչեցի: Կը կարծէք որ
աղաս հոս պիտի պահկեցնէի տան մէջ եւ
թողէի որ մեռնի առանց բժիշկի»: Առաջին
բառերն ակոսաներու կծրտումով ելան զայ-
րացած կնոջը բերնէն: Երէցը չտեսաւ ար-
համարհոտ նայուածքը զոր կինն անոր վը-
րայ նետեց այս խօսքերն ըսելու պահուն,
եթէ ոչ նորէն պիտի դողար: «Հասկցայ,
բժիշկ եկեր է: Բայց ի՞նչպէս եղաւ որ ե-
կաւ»: շարունակեց երէցն հեզութեամբ:
«Թերեւս պատահմամբ ասկէ անցնելով ներս
մտաւ»: «Նայէ, նայէ, ի՞նչ կ'ըսէք: Խեղճ
վրդ չէ՞ արդեօք»: «Գոչեց կինն աւելի զայ-
րանալով. «Ի՞նչպէս եղաւ որ եկաւ: Ի՞նչ-
պէս պիտի ըլլայ. եկաւ որովհետեւ ետեւէն
մարդ զրկեցի»: «Այդպէս ըսէք, ետեւէն
մարդ զրկեցիք»: «Է՛հ, կը կարծէք որ բժիշկ
կու գար առանց կանչուելու: Ի՞նչպէս պի-
տի գիտնար թէ Երասմոս հիւանդ է»: Տի-
կինը Աստուծոյ հեզ մարդուն կը նայէր որ-
պէս թէ սրտով անոր արմատութեանը վրայ
արգահատելով: «Բայց միշտ կը կանչէք
բժիշկ երբ հիւանդ ըլլաք»: «Հարցուց դարձ-
եալ երէցը: «Ո՛հ, դեռ ի՞նչ հարցումներ
պիտի լսենք, ով Աստուած», մրմնջեց տի-
կինը առաստաղին ուղղելով իր աչքերը:
«Ձէ, ուրիշ հարցում պիտի չլսէք: Միայն
ինծի երեւցաւ թէ, քանի որ կը կարծէք
թէ երէցին պարտքն է որ իմանայ երբ իր
ժողովրդին մէկ անդամը հիւանդ է, կրնա-
յիք նոյնպէս կարծել թէ ընտանեկան բժըշ-
կին ալ պարտքն է այդ, եւ ուստի լուր
չտալ անոր, ինչպէս չտուիք երէցին»: Ա-
ւետարանի պաշտօնեան այս դիտողութիւնն
ըրաւ ամենասիրուն ժպիտով մը, այնպէս
որ տիկինին խոթողութիւնն սկսաւ անցնիլ
«Այո, կը հասկնամ», ըսաւ վերջապէս,
«կարծեմ պարտական էի մարդ զրկել ձեզի,
ինչպէս կը զրկեմ բժշկին: Բայց ի՞րօք չէի՞ք
իմացած մինչեւ այս առաւօտ թէ Երասմոս
հիւանդ է»: «Ո՛չ, բնաւ չէի իմացած. այս
օր ալ բոլորովին դիպումաւ իմացայ»: «Լաւ,
լաւ, ուրիշ անգամ պիտի կատարեմ
պարտքս: Ներս չէ՞ք գար եւ տեսներ տղաս:
Շատ ուրախ պիտի ըլլայ ձեզ տեսնելով»: Երէցը
ներս գնաց, քանի մը ընդհատուած ձայն-
աբանեց տղուն հետ որ առողջանալու ճամ-
բուն մէջ մտած էր, աղօթեց տիկինին
խնդրանօք, եւ տուն գնաց խորհրդածելով
կեանքի անհարթութիւններուն վրայ:
Բարոյական: Այս առակը կը սորվեցնէ թէ
աշխարհի գործերու մէջ մարդիկ որչափ
ալ խելով եւ իմաստութեամբ շարժին, ե-
կեղեցական եւ հոգեւոր գործերու մէջ նոյն
ընթացքը չեն ցուցներ:

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՎԱՐԴԵՆԻՆ

Երջանիկ հարս մը իր նշանուորի մատ-
նին կորսնցուց երբ շաբաթ մը անցած էր
Անգղիոյ մէկ գիւղին մէջ իր նոր տունը
փոխադրուելէն ետքը: Թանկազին աղա-
մանդեայ մատնի մըն էր այն. իր ամուսինը
ամէն ջանք ըրաւ զանիկա գտնելու համար:
Տունը կրկին եւ կրկին աւել տուաւ: Տան
բակը եւ ծաղկանց պարտէզը տակնուվրայ
եղան մանրակրկիտ հետազոտութեամբ, եւ
վերջապէս ծառաները թող տրուեցան կա-
կածելով թէ մատնին գողցած էին: Կոր-
սուած գանձը չգտնուեցաւ:

Հարսը նախապաշարեալ էր, եւ համո-
զում գոյացաւ իր մէջ թէ իրենց ամուս-
նութիւնը դժբաղդ ամուսնութիւն մըն էր
եղած, թէ ապագային մէջ չարիքներ պիտի
գային իրենց վրայ: Բայց երբ ժամանակ
անցաւ, ապագայ չարիքներու վախը բաւա-
կան փարատեցաւ իր ներսիդիէն: Երջանիկ
ամուսնութիւն մը կնքած էին ընդհակա-
ռակն: Ամուսնին գործերը շատ յաջող գա-
ցին. զաւակներ ունեցան, որոնք մեծցան
մարմնական առողջութեամբ եւ մտային
կորովով: Այնպիսի տուն մըն էր իրենց
տունը, ուր խաղաղութիւն կը տիրէր եւ
դժբաղդութիւն երբեք մուտ չգտաւ:

Երբ ամուսնութեան քսաներորդ տարե-
դարձը եկաւ, պարզ հանգէս մը կազմա-
կերպուեցաւ: Հարսը, գիւղի նոր տունը
մտած ժամանակը, պարտէզին մէջ իր ձեռքով
տնկած էր ձերմակ վարդեր բացող վարդերի մը,
որ մեծ ծառ մը եղած էր եւ տարուէ տարի
շատ ծաղիկ կու տար: Բայց վերջապէս քանի
մը տարիէ ի վեր սկսած էր ծաղիկ չտալ,
եւ տանուտէրը որոշած էր հանել այդ ծառը
եւ տեղը մատաղատունկ (ֆլաւ) վարդերի մը
տնկել: Տանը տիկինը, իր ամուսնութեան
տարեգրքին, պարտէզի բանը ձեռքն առաւ եւ
խորունկցուց փոքր ուր մատաղատունկ վար-
դերին պիտի տնկուէր: Յանկարծ դէպ յա-
ռաջ ծոցեցաւ եւ հողին մէջէն դուրս հանեց
տարօրինակ շողողուն բան մը:

«Կորսուած մատնիս է», պոռաց յուզմամբ
իր ամուսնին դառնալով. «մատն է ձգած
ըլլալու եմ երբ առջի վարդերին տնկեցի
քսան տարի առաջ»:

Մատնին հոն կը մնար երբ ծառաները
արձակուեցան գողութեան կասկածով, եւ
երբ նորապի հարսը կը շարժարուէր շարիքի
եւ թշուառութեան գուշակութիւնով որ
երբեք չկատարուեցաւ:

«Ատոր հետ ուրիշ բան մըն ալ թաղուած
էր», ըսաւ ամուսինը ժպտելով. «Միտք
կու գո՞յ թէ ի՞նչ նախապաշարումներով կը
շարժարուէի մատնիին կորսուելուն վրայ:
Տարիներով չփոխեցի համոզումդ թէ նշան-
ուորի մատնիի մը կորուստով սկսուած
ամուսնութիւն մը ուրիշ բան չկրնար ըլ-
լալ, բայց եթէ՞ վիշտերու կոյտ մը: Տար-
ուէ տարի կը սպասէիր ապերձակութեան,
որ երբեք չեկաւ, մինչեւ որ վերջապէս ալ
չհաւատացիր քու անտեղի վախերուդ: Նոյն
ատեն մատնին հանդարտ կը սպասէր առա-
ջին վարդերին մահուանը եւ տեղէն հան-
ուելուն, եւ դուն նորէն գտար զանիկա:
Բայց այդ գիւտով մեր երջանկութիւնը մեր
առաջուան երջանկութենէն աւելի պիտի
չըլլայ»:

ՀԱՐՏԱՐԱՐՈՒԹԵՆՆԵՐՈՒ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄ
ՌՈՒՍԻՈՑ ՄԷՋ

Մոսքուայի Բրիտանական հիւպատոսը
Նիժնի Նովորոսի արուեստահանդէսին

վրայ տեղեկագրած ժամանակը կը նկա-
րագրէ ճարտարարուեստներու մէջ Ռուսիոյ
ըրած յառաջդիմութիւնը Մոսքուայի ար-
ուեստահանդէսէն (1882) հետէ, եւ շատ մեծ
յառաջդիմութիւն կը նկատէ զայն: Հիւս-
ուածագործութեան մէջ տեսնուած յառաջ-
դիմութիւնը զարմանալի է, եւ ի ցոյց դըր-
ուած մետաքսեղէններու եւ տպածոներու
օրինակները կը հաւասարին Լիոնի եւ Ման-
չէսթըրիներուն: Մեքենաներու բաժինը լե-
ցուն էր ընտիր գործերով, բայց երկրագոր-
ծութեան մեքենաները բաւական զարգա-
նալու պէտք ունին: Հանածոներու բաժ-
նին մէջ երկաթեղէն զարմանալի ձեռագործ-
ներ կան որոնք ուշադրութիւն կը գրաւեն
ոեւէ երկրի մէջ: Բայց թէպէտ յաճախ կ'ըս-
ուի թէ ամէն բան զուտ Ռուսական է, մե-
ծաւ մասամբ Անգլիացի եւ Գերմանացի
վարպետներ կը գործածուին երկաթեղէն
ձեռագործներու համար, եւ Գաղղիացիներ՝
մետաքսեղէն կերպաներու եւ տպածոնե-
րու պատրաստութեան համար: Անգլիացի
հպատակներ շատ մեծ մաս մը ունին բամ-
բակեղինաց գործարաններուն մէջ: Երկրին
բնական հարստութեան զարգացումը ձե-
ռագործներուն զարգացումէն աւելի մեծ է:
Հանքածուխին արտադրութիւնը եռապա-
տիկ եղած է վերջին տասնըհինգ տարինե-
րու մէջ:

Բամբակի մշակութիւնը կը զարգանայ
Թաշքէնթի եւ Երեւանու մէջ. եւ Հարա-
ւային Կովկասիոյ բամբակի արտերը պատ-
ուական արդիւնք կը բերեն: Պաքուի մօտ
մեծ ծախքով կատարուած փորձերը յաջո-
ղութեամբ պսակուեցան: Հիմա հոնկէ Ռու-
սական թէյ մը կ'ելլէ որ մեծ պարծանքով
կը ցուցուի: Իսկ Զօր. Անէնքով Ամերիկեան
որթեր կը տնկէ Թուրքաստանի մէջ. Ամե-
րիկեան սերմէ ծխախոտ ալ կը մշակուի
Սըմըրղանտի մօտերը: Ընդհանուր խօսելով
ճարտարարուեստի ամէն ճիւղ յառաջ գա-
ցած է բաց ի երկրագործութենէ, որ տար-
ուէ տարի ետ կ'երթայ:

Բաւեր, խաւ եւ նման կտաններ բա-
ւական աղէկ կը շինուին, եւ Անգլ. վա-
ճառականութեան վիճառ տալու չափ վար-
գնով կը ծախուին: Բայց պէտք է քանի մը
տարիներ անցնին մինչեւ որ Ռուսիա կա-
րող ըլլայ բաւական թուով եւ գոհացու-
ցիչ մանելու մեքենաներ շինել, այնպէս որ
Անգլիացիներուն շահուն դպչի: Յիշեալ
Բրիտանական հիւպատոսը կ'ըսէ թէ երբ
1843ին առաջին անգամ Անգլիացուց թոյլ
տրուեցաւ մանող եւ ոստայնակող մեքե-
նաներու արտածումը, բոլոր Ռուսիոյ մէջ
350,000 իլ կար, որոնք տարին 3,600 տա-
կառաչափ բան կը հանէին:

1893ին 3,000,000 իլ եւ 200,000 հատ
ոստայնի գործիք (թէմպլէտ) կար, եւ կ'ար-
տադրուէր 161,300 տակառաչափ մանած,
եւ 400,000 գործաւորներ կ'աշխատէին:
Հիմա Անգլիացի եւ Գերմանացի վարպետ-
ներուն տեղ կամաց կամաց Ռուս վարպետ-
ներ կը դրուին, եւ ջանքեր կ'ըլլան — թէ-
պէտ գրեթէ առանց արդիւնքի — Անգլիա-
կան մեքենաները վերցնել եւ անոնց տեղը
Ռուսիոյ մէջ շինուածները դնել: Ռուսիա
աւելի յաջողած է իր չգործուած նիւթն հայ-
թայթելու գործին մէջ: 1883ին Ռուսիոյ մէջ
արտադրուած բամբակ ապրանքներուն ամ-
բողջ արժէքն էր 27,790,000 Անգլ. ոսկի,
եւ 1892ին այդ թիւը բարձրացած էր
38,470,000 ոսկի: Ռուսիոյ մետաքսագոր-
ծութիւնը զարգացած է 1873էն հետէ:

Բրդեղենի ճարտարարուեստը այնքան զարգացած է: Ռուսական ընտրելագոյն չուխան Անգղիական գործանոցի մը մէջ կը պատրաստուի, որ հաստատուած է Սբ. Փետրոսի թղթի մօտ 1841ին եւ ուր կը բանին 2,160 գործաւորներ:

ՈՎԿԻԱՆՈՍԻ ԽՈՐՈԹԵԱՆՅ ՄԵՋ

Ովկիանոսի յատակին ջերմութեան աստիճանը գրեթէ սառուցման կէտին վրայ է, եւ երբեմն անկէ ալ վար, կ'ըսէ Նայթինգէյ Սթիւարթ: Հոն երբեք չկայ լոյս, այսինքն արեւու լոյս: Կայ սոսկալի ճնշում, որ քառակուսի մասնաչափի վրայ իրը մէկ տակառաջ կը հաշուուի 1,000 գրկաչափ խորը: Ըսել է մեր մթնոլորտին ճնշման 160 պատիկը: Ծնշումը, 2,500 գրկաչափ վարը, վայրաշարժին կառախուի մը քաշած միջոցին շոգիին ներգործած ճնշման երեսուն պատիկէն աւելի է: Երեւելի կենդանաբան մը 1880ին բացատրեց թէ խոր ծովու կենդանիներ կան այսպիսի խոր տեղեր, եւ թաղարկով հանդերձ թէ անոնց մարմինները շատ խոռոթիւն ունեցող եւ ոչ չկարող նախող պինդ եւ լուծական մարմիններ են: Բայց բանն այսպէս չէ խոր ծովու ձուկին համար, որ ողով ուռած, լողալու ծառայող փամփուռներ ունի: Եթէ այս ձուկերէն մէկը իր որսին ետեւէն վազէ սաստիկ արագութեամբ, եւ պատահի որ այսինչ մակարդակէն վեր ելլէ, իր փամփուռը կ'ընդարձակի ճնշման նուազելուն պատճառաւ, եւ իր բոլոր ջանքերուն հակառակ զինք աւելի բարձր կը հանէ: Իրօք, այս դժբաղդ դասուն վերաբերեալ ձուկեր ենթակայ են շէպի վեր ինչպիսի անսովոր արկածին: Եւ անտարակոյս բոլոր մահուան կը մատնուին իրենց սովորած մակարդակը հազիւ թողելէն ետքը, եւ շուտով իրենց մարմինները ջուրին մակերեսը կ'ելլեն ծամածուռ եւ անբնական վիճակի մէջ: Մինչեւ անգամ 500 գրկաչափէ աւելի չեղող խորութենէ վեր բերուած չափահաս շանձուկերը կը մեռնին դեռ ջուրին երեսը չհասած:

Խոր ծովերու կենդանիները — որ քիչ բացատրութեամբ միայն քարացած վիճակի մէջ ծանօթ են — նոր եւ մասնաւոր կերպով եղանակաւորեալ ձեւերն են ծանծաղ ջուրերու մէջ բնակող կենդանեաց ընտանիքներուն եւ տեսակներուն, եւ վտարուած են դէպ ի Ովկիանոսին խորութիւնները կենքի պայքարին մէջ իրենցմէ աւելի դուրեղ մրցակիցներէն, ճիշդ ինչպէս որ նախնի Բրիտանները ստիպուեցան քաշուիլ Ուէյսի ամալի եւ անմատչելի կողմերը: Անոնց անդամներէն ոմանք բաւական եղանակաւորուած են իրենց նոր բնակավայրին փոխուած պայմաններուն համապատասխան կերպով: Զոր օրինակ, 900 գրկաչափ վարը անոնց աչքերը կը խոշորանան, որպէս զի յարմար ըլլան ընդունիլ այն տկար լոյսը որ կրնայ մտնիլ անոնց աչքերէն ներս: Այս գործարանները 1,000 գրկաչափ վարը կ'ամ աւելի կը խոշորանան, կ'ամ այնքան շատ կը մանրանան որ ոմանց մէջ կ'անհետանան բոլորովին, եւ անոնց տեղ կու գան անագին երկայնութեամբ բողբոջներ (նուրբ եղջիւր): Մեծ խորութիւններու մէջ գտնուող մի միայն լոյսը, որ խոշոր աչքերը գործածելու պիտի նպաստէ, խորունկ ծովերու կենդանիներուն փոսփորափայլութիւնն է:

Գիտենք թէ ծովուն երեսին վրայ այս լոյսը շատ անգամ զօրաւոր է, եւ Սըր Ուայլի Թիմոսըն գրած է թէ անգամ մը ծովուն

մէջ երեւաց գիշեր ատեն ճկատարեալ բոց մը փոսփորափայլութեան, այնքան զօրաւոր որ լոյսերը եւ շուքերը առաջատաներուն վրայ կ'արձակուէին եւ ամենէն մանր գիւրերն անգամ կրնային դիւրաւ կարգացուիլ: Բնախոյզներէն ոմանք կը կարծեն թէ կարելի է որ ծովուն յատակը տեղ տեղ պայծառապէս լուսաւորուին այս տեսակ լոյսով, ինչպէս Եւրոպական քաղաքի մը փողոցները կը լուսաւորուին արեւամուտէն ետքը: Խոր ծովու ձուկերէն ոմանք իրարու զուգահեռական գիրքով երկու շարք մանր բոլորակ փոսփորափայլ գործարաններ ունին իրենց մարմիններուն ամբողջ երկայնութեամբ, եւ երբ անդնդախոր վիճերուն մոտ ջուրին մէջէն կ'անցնին, տիպար թղթատար նաւերու պէս երեւնալու են որոնց ներսի լոյսը դուրս կ'արձակուի կարգ կարգ բացուած ծակերէ:

ԲԵՒԵՆԱՅԻՆ ԽՈՐՈԹԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բեւեռային խոզարկութեան շատ նշանաւոր երեք միջադէպեր պատահեցան անցեալ Մարտի սկիզբները: Հիւսիսային Բեւեռն հասնելու համար երկրախոզութիւն մը կատարելու մասին Գաղաքական Երկրաչափ Փիրիի ծրագրած յատակագծին Ամերիկեան Աշխարհագրական Ընկերութենէն գտած ընդունելութիւնը, նշան է թէ ո'րչափ յառաջ գացած եւ գործնականի վերածուելու վիճակին հասած է այդ գաղափարը: Գիտուններու եւ աշխարհագիրներու այս մեծ հեղինակութիւն ունեցող եւ ազդեցութեան տէր մարմինն տուած քաջալերութեան շնորհիւ Մր. Փիրիի ծրագիրը կարեւորութիւն ստացած է, որ քական է իրեւ գործողութեանց հիմ, եւ որուն վրայ կրնան հիմնուիլ նպատակին ժամանելու համար գործադրուելու կերպերը եւ միջոցները: Ընկերութեան այս բարոյական նպատարը արդարեւ աւելի մեծ արժէք ունի քան դրամական նպատար: Եւ ուստի ընկերութեան անհատ անդամներուն կանոնաւոր եւ կորովի ջանքը հաւանօրէն այնքան յառաջ պիտի երթայ որ որոշ ձեւ մը առնէ, եւ կարելի ըլլայ ձեռք բերել նպատակը որ շատ բան կը խոստանայ գիտութեան եւ Ամերիկայի: Այսու ամենայնիւ նոյն ատեն կը մնայ պատենութիւնը, որուն նման գոյութիւն ունեցած չէ այն ատենէն ի վեր երբ Գոլոմպոս օդնութիւն խնդրեց իր երկրախոզական ուղեւորութեանը համար, եւ զարմանալի պիտի չըլլայ եթէ օր մը թէ ստակ թէ՛ զանիկա իմաստաբար գործածելու պատուաւոր փափաքը երեւան դայ, եւ զօրացնէ թէ՛ ընկերութեան եւ թէ՛ Մր. Փիրիի պատերազմելու ջիղերը, որով վերջանայ աշխարհագրական պայքարն Հիւսիսի մէջ:

Գրեթէ հոյնչափ կարեւոր է նաեւ սա լուրը թէ Անգղիական կառավարութիւնը Մր. Կոչընի, Մովային նախարարին, յանձնարարութեան վրայ, կը միտի 16,000 Անգլոսկի յատկացնել Հաւարջային Խոզարկութեան: Այս բանը ոչ միայն կը յանձնարարէ Անգղիական կառավարութեան լուրջ եւ հաստատ ջանք ընել Հարաւային այն անծանօթ եւ դեռ չխոզարկուած ցամաքները խոզարկելու, այլ՝ Լոնտոնի թերթերուն դատման նայելով, կը ցուցնէ թէ Դաւիթը համոզուած է թէ գէթ երեք տարուան համար ստոյգ է խոզարկութիւնը: Տր. Ճոն Մըրէյ որոշ յանձնարարութեան վրայ գործած է Մր. Կոչընի, երկու նաւեր տա-

ջարկած է երեք տարուան համար, մինչեւ 300 սպաներով եւ նաւազներով, եւ այս խնդրին հանդէպ Մովային նախարարին ցուցած ընթացքը խրախուսիչ է եւ նշանակալից՝ մէկէ աւելի նկատումներով: Տր. Մըրէյ կ'ըսէ թէ արշաւախուժը առաջին ամսուր 60 աստիճան լայնութենէն դէպ հաւաւ ամբողջ Հակարջային Ովկիանոսին խորութիւնը չափելով պիտի անցնէ: Եւ այսպէս ձեռք պիտի բերուի ճշգրիտ ծանօթութիւն Ովկիանոսի յատակին վրայ, եւ թէ խոզարկին ցամաք ելող մասը, որ հաւանօրէն կ'արձ ժամանակ մը պիտի ծամբորդէ ներսի կողմի սառնամանիքներուն վրայ դէպ ի Հարաւային Բեւեռ, ցամաքին վրայ պիտի թողուի: Յայտնի չէ թէ ստոյգ է այն տարածայնութիւնը թէ նանսէն Նորվեկիան: Բայց հաւանական չլուրի որ Անգղիա իր զրօշը եւ ձեռնարկը յանձնէ օտարականի մը, ոչ ալ նանսէն, օրուան առիւծը, յանձն առնէ ստորակարգ ծառայութեան մը զիջանիլ:

Բեւեռային խոզարկութեան հետ կապակցութիւն ունեցող երրորդ միջադէպն է Նորվեկիոյ եւ Շուեդի Օսլո քաղաքներէն խոզարկութեանը նաւ մը շնորհելը, որ Անտրէի օդապարիկին պիտոյքը եւ հանդերձանքը տանի իր սահմանագլուխն ի Սփիցպէրկ, եւ բոլոր Հիւսիսային Բեւեռային Շրջանակին տակ գտնուած կայաններուն իշխանութիւններէն խնդրելը այն կողմերու բնիկներուն ազդարարել թէ թերեւ օդապարիկը եւ երկրախոյզները իրենց մէջ ջերմ ինչան օհէ ատեն Յուլիս 1է ետքը: Նմանօրինակ ծանուցում մըն ալ անցեալ տարի զրկուեցաւ, բայց կը յիշուի թէ ոչ ոք շատ անգահեցաւ օդանաւորներուն երեւնալէն կամ հասնելէն: Այսու ամենայնիւ, Անտրէ, երբ Շուեդ վերադարձաւ, ըսաւ թէ կարեւոր փորձառութիւն մը ձեռք բերուած էր, եւ թէ այս ամառ կարող պիտի ըլլար ի գործ դնել իր նպատակը, եւ կը սկսուի նիւթապէս շահաւոր նկատել ձեռնարկը:

ՄՕՏԱԽՈՐ ԱՊՍԳՍՅԻ ՄԸ ՄԵՋ ՏԵՂԻ ՌԻՆԵՆԱԼՈՒ ԶԱՐՄԱՆԱԼԻՔՆԵՐ

Ֆելաթէթ Փրէ՝ լրագիրը Հաղարամեային զալուստը հետեւեալ կերպով կ'աւետէ:

Թոշելու խնդիրը լուծուած է: Սկզբունքը ծանօթ է: Յաջողութեան համար բոլոր պէտք եղածը մեքենական արշաւանք մըն է: Գործնականապէս թոշելու յաջողութիւնը հինգ տասը տարուան խնդիր է:

Փոսուռան (աթէլ պեթէթ) հասարակ արհեստական լոյսին մէկ երեքհարիւրերորդ մասին չափ լոյս կ'արձակէ: Եթէ մարդիկ դիտանան աժան լոյս պատրաստել, փողոցները եւ տունները ցերեկուան պէս պիտի լուսաւորուին լոյսի համար հիմա եղած ծախքին փոքրիկ մէկ մասովը: Այս բանը մօտաւորաւ է, եւ մէկ երկու տարիէն լոյսին ծախքը այժմեան ծախքին վեցերորդին պիտի իջնէ, եւ հինգ վեց տարիէն լոյսը կարելի պիտի ըլլայ ջուրի պէս ամէն տան ամէն կողմը տանիլ ինչպէս որ ուղուի:

Երկար ժամանակէ հետէ հասկցուած է թէ ճնշեալ օդը, տեսականապէս, ամենէն աղէկն է տեղափոխութեան գործածուելու ոյժ հաւաքելու համար: Եթէ կարելի ըլլայ այս բանին յաջողութիւնը, նախ երկարաշարժ թրամուէյներուն ձողերը եւ թեկերը պիտի վերցուին, յետոյ առանց ձիու, ճընշ-

եալ օգի շարժիչներով քաղող կառքերը պիտի կատարեն քաղաքին մէջ տեղափոխութեան բոլոր գործերը :

Երբ ասոնք ըլլան, կաղը պիտի գործածուի կերակուր եփելու միայն, եթէ անոր տեղը ելեկտրականութիւնը չգործածուի: Գործանոցներն ալ, շատ տարիներ չանցած պիտի բանին փոխանցուած ելեկտրական այժով: Այս բանն արդէն սկսուած է ի գործ դրուիլ, եւ հինգ տասը տարիէն պիտի կատարուի գործանոցը: Բնակիչ գործանոցը կրակը եւ կաթսան անցեալին պատկանող բաներ պիտի ըլլան:

Ապագային եւ ոչ շատ հեռու ապագային քաղաքը պիտի չունենայ ոչ ելեկտրաշարժ թրամուէյներու ձողեր, ոչ թելեր եւ ոչ ձիեր: Բոլոր շարժումները երկաթուղիներու վրայ պիտի ըլլան լոկո ոգի շարժիչներով կամ անձիաքարչ կառքերով նմանապէս լոկո: Բոլոր գետիները «ֆալլով» պիտի յատակաւին: Անսահման լոյսը այնպէս աժան պիտի ըլլայ ինչպէս անսահման ջուրն է այսօր: Անհատից տուններուն մէջ ո՛չ հանքածուխ պիտի գործածուի, եւ ո՛չ հարկ պիտի կենայ կրակարանէն հանքածուխի մօխի մաքրելու: Ոչ ձի, ոչ անուխ եւ ոչ մօխի գանուելով, փողոցի փողի եւ աղբ գրեթէ պիտի չգտնուին: Գործանոցներու կրակ, խոհանոցի կամ հնոցի կրակ չկենալուն համար քաղաքին օդը գիւղի օդի չափ մաքուր պիտի ըլլայ: Ծառերը պիտի աճին բազմաճան, տունները պիտի տաքցուին եւ լուսաւորուին անհատի գիւրութեամբ եւ աժան կերպով, որչափ գիւրութեամբ եւ աժան կերպով որ ջուր կ'ընդունին:

Քաղաքը աղուոր տեղ մը պիտի ըլլայ քնակելու՝ երբ Գասանորդը Դարուն առաջին քսան տարիները անցնին:

ՀԱՒԿԻԹԸ ԹԱՐՄ ՊԱՀԵԼՈՒ ԿԵՐՊ ՄԸ

Նիւ Եօքսի ելեկտրագէտ մը հաւկիթը միշտ թարմ պահելու կերպ մը գտած է: Տարիներէ հետէ կերպ մը գործածուած է այս նպատակաւ, այն է՝ հաւկիթը կրաջուրի մէջ բաւական ժամանակ թաղել որպէս զի գոցուին կեղեւին ծակաթիւները, եւ սպաննուին ունէ մանրաձիւներ որ կրնան գտնուիլ անոր շուրջը: Այս կերպով կարելի եղած է հաւկիթը պահել այնպիսի վիճակի մէջ որ գործածուի կրաջուրը դրուելէն թինչեւ երեք չորս ամիս ետեւ: Բայց այդ ժամանակին անցնելէն ետքը, թէպէտ շաքարագործներու եւ հացագործներու գործածութեան կու գայ, սակայն կորուսած կ'ըլլայ այն փափկաճաշակ համը եւ թարմութիւնը որ շարժելի կ'ընեն հաւկիթը: Եթէ այդ ելեկտրագէտին գիւտը յաջողած է, հաւկիթները պիտի պահուին, որչափ ատեն որ ուզուի, նոր անուած հաւկիթներու պէս անխորժահամ վիճակի մէջ: Յիշեալ ելեկտրագէտին խորհած կերպն է հաւկիթները դնել տուփի մէջ եւ անկէ օդը հանել: Բայց զիտցուած է թէ հաւկիթին կեղեւը օդին անցքը չկրնար բոլորովին արգելել, եւ միշտ արտաքին կեղեւին ներսի կողմը կը գտնուի աւելի կամ նուազ օդ, որ պատճառ է անոր աւրուելուն: Երբ օդահան գործիքով տուփին օդը պարպուի, հաւկիթին մէջի օդը դուրս կ'ելլէ: Այնուհետեւ հաւկիթները պէտք է օձել բաղադրութիւնով մը որ կ'արգելէ օդին՝ հաւկիթին կեղեւէն ներս անցնելը: Յետոյ պէտք է շարել ջրով լեցուն տակտներու մէջ, ելեկտրական հոսանք մըն ալ ներմուծել միայն այնչափ մը զօրա-

ւոր՝ որ բաւական ըլլայ ուղաննել մանրաձիւներ, եթէ կան: Եթէ ելեկտրագէտին գիւտը ստոյգ է, ձմեռուան մէջ հաւկիթին գինին վրայ մեծ փոփոխութիւն պիտի ըլլայ: շատ պիտի աժնայ հաւկիթը:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

«ԱՐԾԱԹ ՈՒ ՈՍԿԻ ԶՈՒՆԻՄ, ՀԱՊԱ ԻՆՁ ՈՐ ՈՒՆԻՄ, ԱՆ ՔԵՋԻ ԿՈՒ ՏԱՄ»

Յիշեալ խօսքով առաքելը պարզօրէն կը հասկցնէ թէ օգնութիւնը զոր ինք պիտի ընձեռէ կաղին՝ կը տարբերի այլոց ողորմութիւններէն: Կաղին բոլոր խորհուրդը կը դառնար փայլուն մետաղներու շուրջ: Բնական հետեւանքն այս էր օգնութիւններուն փարիսեցոց՝ որք մարդոց երեւնալուն համար միայն կ'ընէին: Խեղճ կաղը յոյս ունեցաւ Պետրոսի եւ Յովնանու վրայ որոնք ինքնայօժար բաժնուած էին «անիրաւ մամոնայի» ներկայութենէն: Եւ ուստի Պետրոս կը ջանայ պարզել անոր մտաց առջեւ գերազանց օգնութեան մը գաղափարը: օգնութիւն՝ որոյ ստացումը կ'ապահովուի հաւատքով, զոր պէտք է արծարծել զիմուլով կաղին լաւագոյն բնաւորութեան: Հոս չի կա՞յ արդեօք դաս մը մանաւանդ անոնց համար որք կ'առաջնորդեն զմարդիկ սուրբ եւ մաքուր կեանք մը վարելու: Յուսահատութիւնը կը բռնէ զմեզ երբ ծանր դժուարութիւններու առջեւ կը գտնուինք: Որչափ ալ խոր ըլլայ մէկու մը բարոյական անկումը, դեռ լաւագոյն կողմ մը ունի, եւ անա այս հիման վրայ աշխատելով օր մը կարող կ'ըլլանք ինկածը բարձրացած, առողջացած տեսնելու: Երբ տկար մ'է որուն առջեւ կը կայնինք, ամէն բանէ առաջ պէտք է ներշնչել զնա իւր տկարութենէ բուժուելու կատարեալ եւ անկասկած վստահութեամբ: Պետրոս որպիսի հիմնալի ուրախութեամբ կը յայտնէ «արծաթ եւ ոսկի» չունենալը: Սակայն կաղին յուսահատութիւնը չերկարցնելու՝ համար իսկ եւ իսկ կը յարէ լաւագուին խոստումը: Կաղը ի հարկէ շատ անգամներ ընդունած էր արծաթի կտորներ որոմածներու ձեռքէն: Ոսկեձեղուն փառահեղ տաճարը իւր զով ստուերը ձգելէ զատ կարողութիւն չունէր կաղին հիւանդութիւնը բաժնալու: Եթէ կ'ընդունինք թէ աշխարհս իբր անկեղանոց մ'է, ոսկեղունագ եկեղեցիներէ աւելի ճշման կը կարօտինք «յանուն Յիսուսի» գործող Պետրոսներու: Պատմութիւնը կը հաստատէ թէ եկեղեցին հետզհետէ ինկաւ երբ մարդիկ ոյժ տուին ոսկեպատ տաճարներ ունենալու, որուն հետեւանքը եղաւ կարեւորին մոռացումը: Այսօր շատ մը եկեղեցիներ ներկայացուցիչ են Լաւորդիէի եկեղեցոյն որ փխման վճիռը ընդունեց, չունենալով ճշմարիտ հարստութեան փորձառութիւնը: Ասոր հակադիր ճշմարտութիւն մը կայ սակայն: Արեւի պէս փայլող իրողութիւն մ'է թէ աշխարհս լեցուն է Բրիստոսիներով: Ասոնք անիրաւ մամոնային ունենան կամ ոչ, մտքի, սրտի եւ ձեռքի աշխատութիւնները կը միացնեն անկեղալ մարդկութիւնը բարձրացնելու համար: Աւետարանական այս ջանքերը չեն կեդրոնացուցած միայն իրենց տոհմակիցներուն շուրջը: Աւետարանի լուսով առաջնորդուող քրիստոնեայ աշխարհը փոթեռանդն գտնուած է միշտ հեռաւոր խաւար անկիւններ Բրիստոսի սիրոյն ճառագայթը հասցնելու: Եւ այս վերջին տարիներու ընթացքում, երբ

տնտեսական տաքնապը յոյժ զգալի դարձած էր, իրենց զուտ հոգեւոր աջակցութիւններու եւ ուժերու միացուցին ոսկիի եւ արծաթի ոյժերը, որք զանազան տեղեր առաւել կամ նուազ օգտաւէտ արդիւնքներ արտադրեցին: Ո՞վ չուրախանար Այնթապի երկու քրիստոնեայ եկեղեցեաց փոխադարձ սիրալիր յարաբերութեան վրայ: Այդ իրողութիւնը արդէն հաւաստիք մ'է թէ անոնք հոգեկան աւելի բարձր մակարդակի վրայ կ'ապրին: Ինչո՞ւ համար այսօր քրիստոնեական եկեղեցիները անհաշտ կ'ապրին իրարու հետ եւ երբեմն սաստիկ կը փչեն իրարու դէմ: Միակ պատճառը հոգեւոր կեանքէ զուրկ ըլլալն է: Ժշմարիտ հոգեւորականութիւնն է միայն կապը որով եկեղեցիք կը միանան, եւ զիրար կ'ողջագուեն: Սուրբ Հոգին առաջնորդեց զՊետրոս եւ զՅովնաննէս դէպի Հրէից տաճարը: Հոգին Սուրբ անջրպետ մը չի ձգեց՝ Հրէից տաճարին եւ աշակերտներուն միջեւ, թէեւ ասոնց տեսութիւնները փոխուած էին տաճարին նկատմամբ: Այս պարագան, հեռացնելու միջոց մը չըլլալէ զատ, աւելի համակրալից եւ զթութեան զգացումով լեցուց աշակերտները:

Այս օրերս կարգացինք թէ մեր ազգայիններէ ոմանք կ'ուզեն տարբեր գոյնով մը ներկել մարդասիրական նպատակները, իբր թէ նպատակներու բաշխման ներքեւ թաքուն նպատակ մը կ'իրագործեն նպատատաւորները: Ժշմարիտ Բողոքականի մը նպատակէն ի սպառ զուրս է զմարդիկ տեսնել Բողոքական անուան ներքեւ միայն: Պետրոսի եւ Յովնանու փափաքն էր միայն որ այլ Հրեաներ եւս վայելէին այն շնորհները զորս իրենք ունեցան, եւ այս բնական է մարդկային բնաւորութեան մէջ: Յոռի յատկութիւններով մէկը կ'ուզէ որ ամէնքը նոյնպէս տեսնէ, եւ իւր դիտողութիւնները այս տխուր վախճանին կը յանգին: Բրիստոսի ժամանակակիցները «խելոռած» թիտղոսով մկրտեցին զինքը, այլ աւանդ, Բրիստոսի համար այդ վճիռը տալէ առաջ չի հասկցան իրենց խելոռած ըլլալը: Ժշմարիտ քրիստոնեայ մը իրաւամբ կրնայ պահանջել որ իւր դրացիները իւր լաւագոյն վիճակը ունենան: Այս սկզբունքով էր որ նպատատաւորաց եղբայրները հոգեւոր եւ միտքարական խօսքեր կ'ուղղէին իրենց զիմով խեղճերուն: Ժշմարիտ է թէ մարդիկ իրենց դիտաւորութիւններուն համար կը դատուին: Մէկը կրնայ լաւ, գնահատելի խօսքեր արտասանել, նոյն ատեն իւր դիտաւորութիւնը կրնայ ըլլալ շատ ծուռ եւ այդ ծուռ դիտաւորութեան համար ամբաստանուի: Ժշմարիտ քրիստոնէի յատկանիշը այս չէ սակայն: Անցեալ տարւոյ բաշխումներուն առթիւ որք տեղի ունեցան Արժանապատիւ Պատ. Ու. Ն. Չէյմպըրսի փոխնախագահութեան ներքեւ, հոս ալ երկու տոհմակից ժողովուրդները բաւական մօտեցան իրարու, սիրեցին եւ ողջագուրեցին զիրար, հոգեւոր հրահանգներով եւ խրատներով քաջալերեցին եւ քաջալիրուեցան: Երկուստեք սխալ ըմբռնուած գաղափարներ փոխուեցան: Ահա ընկերական կեանքին մէջ երեւցող այս երեւութիւն ալ շատ մը աղէկ արդիւնքներ զո՞հ կ'երթան: Առանց հասկնալու զիրար, կանխազգուշացնելով պաշարուած, իրարու դէմ ատելութեան ոգին կը սնուցանենք, եւ այսպէս կը խափանենք Բրիստոսի արքայութեան յառաջնադարձումն եւ անոր եկեղեցոյն փրկարար դերը: Այս ամենէն

վերջ ուրախ ենք արձանագրել որ երկու եղբայր ժողովուրդներուն միջև խրամատը նոյն չի մնաց։ Այս, երբ ի սպառ պիտի վերանայ անջրպետը մեր մէջէն, եւ ինչո՞ւ եղբայրական եւ միաբանական հոգիով չի բնակինք, քանզի Տէրը այդ միաբանութեան մէջ հաստատեց օրհնութիւնը եւ կեանքը մինչեւ յաւիտեան։

Խնուս-Բերդ
Մարտ 17, 1897

ՄԱՏԹԵՈՍ ՀՈՎԻՒՆԵԱՆ

ՁԱՍԻԿՆ ՅԱՍՏԱՓԱՋԱՐ

Վերջերս օրաթերթերու մէջ կարգ մը յօդուածներ երեւցան Ատափաղարի Հայ ժողովրդեան վարուց, բարուց եւ կրթական ու կրօնական գործառնութեանց վրայ։ Յաւանք է ըսել որ բոլոր այդ յօդուածներ իրենց պարունակութեամբն տխուր բաներ կը նկարագրէին։ Այս պարագան տոբիթ կ'ընծայէ ինձ հրաւիրել Աւետիքեւր ընթերցողները գումարթ ակնարկով ու տրամադրութեամբ մը կարգաւ Ատափաղարի վրայ այս անգամ։

Ասկէ քանի մը շաբաթներ առաջ տեղւոյս Աւետ. Եկեղեցւոյ վարչութիւն հրաւեր ուղղած էր Պատ. Մր. Պարնըմի գալ ի քաղաքս եւ Ձատկի առթիւ Հաղորդութեան եւ Մկրտութեան Ս. Խորհուրդներն մատակարարել։ Մր. Պարնըմ հաճեցաւ ընդունիլ սոյն հրաւեր եւ Աւագ ուրբաթ հոս ժամանեց։

Մր. Պարնըմի գալուստն արդէն քաղաքիս մէջ տարածանշուած ըլլալով՝ կիրակի առաւօտ դանդաղ դարձուելուն պէս խուռներամ բազմութիւն մը լեցուցած էր ժողովատան սրահը։ Բազմաթիւ Լուս. եղբայրներ փութացած էին համակրելի քաղաքի ձայնը լսել։

Ժամը Յիշին ժողովը բացուեցաւ աղօթքով մը։ Երգ մը երգուելէ վերջ Պատուելին կարգաց Յովհ. Ի. զուլսը։ Երգ եւ աղօթք ըսուելէ վերջ Մկրտութեան Ս. Խորհուրդը կատարուեցաւ։ Հաճելի էր տեսնել վեց սիրուն մանուկներ որք այնքան անվրդով կեցուածքով մկրտուեցան։ Ապա Պատ. քարոզիչը նիւթ առաւ իրեն հետեւեալ բնաբանը. «Եւ Թովմաս ըսաւ անոր, Իմ Տէրս եւ Իմ Աստուածս»։ Նախ պարզեց Ձատկի տօնին նշանակութիւնն եւ ներկայացուց զայն իբրեւ քրիստոնեայ աշխարհի մեծագոյն դէպքն։ Ըսաւ որ Առանց յարութեան Քրիստոսի՝ Աւետարանն կրնար ծառայել մարդկութեան իբր ամենաօգտակար եւ պատուական գիրք մը։ Բայց Քրիստոսի յարութիւնն, որ պատմական ապացոյցներով հաստատուած է, կու գայ Աստուածային գրոյմ մը կնքել այդ սուրբ եւ չնաչխարհիկ մատենին վրայ։ Յորդորեց բոլոր ներկաները ընդունիլ գրիստոս ոչ միայն իբրեւ մեծագոյն վարդապետ յաշխարհի՝ այլ իբրեւ Տէր եւ Աստուած։ Յետ քարոզի, չորս երիտասարդք եւ մէկ կին հրապարակաւ իրենց դաւանութիւնը տուին եւ անդամակցեցան եկեղեցւոյն։ Այսպէս, աղօթքով եւ օրհներգով ժողովը փակուեցաւ։

Կէսօրէն երեք ժամ վերջ, փոխանակ Սբ. Գրոց դասի, ունեցանք սրբազան նուագահանդէս մը որ կը բաղկանար քաղցրալուր երգերէ, ասացուածներէ, ատենախօսութեանէ եւ ուղերձէ մը եւայն։ Նուագահանդէսին մասնակցեցաւ ի մէջ այլոց եկեղեցւոյն երգիչ խումբը, որ մէկ քանի գեղեցիկ երգերով պահ մը աշխարհի հոգերն ու նեղութիւններ մոռցնել տուաւ ներկայից։ Ոչ

նուազ հրապարակէ էին այն չորս մանուկնք՝ որք վառեակի, թոչուկի, շերամի եւ ծաղիկի կերպարանափոխութիւններով հաստատեցին թէ մարդս ալ երբ մեռնի՝ ուրիշ բան չընէր, եթէ ոչ կը կերպարանափոխուի։ Այս սրբազան հանդէսն ալ փակուեցաւ հաճելի տպաւորութիւն մը գործելով բոլոր ունկնդրաց վրայ։

Երեկոյին, Երիտ. Քրիստ. Ընկերակցութեան հրաւիրանաց վրայ, Վեր. Մր. Պարնըմ հաճեցաւ աղղու ուղերձ մը խօսիլ, դարձեալ ի ժողովարան, իրիկուան ժամը 11ին (Ը. Թ.)։ Ժողովը սկսաւ երգով մը, աղօթք մատուցուեցաւ, յետ որոյ ընկերութեան նախագահն սաղմոս մը կարդալով եւ երգ մ'առաջարկելով հրաւիրեց զՊատ. Պարնըմ խօսիլ։ Հմուտ խմբագիրն պարզ ալ աղղուապէս թելադրեց մեզ երիտասարդացս որ մենք, իբր մարդ, իբր քրիստոնեայ ունենալու ենք նախ՝ կեանքի մէջ ընդհանուր նպատակ մը, այն է զԱստուած փառաւորել մեր բարի բարի գործքերով։ Յոյց տուաւ թէ ամէն մարդ չը կրնար բարձրագոյն աստիճանաւ այս ու այն մեծ եւ վսեմ գործերն կատարել, բայց յարեց, «մենք ինչ բարի գործեր որ ընենք մեր կարողութեան չափովը, Աստուած պիտի գոհանայ» Բ. Այս ընդհանուր նպատակին հետ պէտք է ունենալ նաեւ որոշ գործ մը։ Ըլլայ այն հիւսնութիւն, դարձութիւն, դերձակութիւն, այդ ամէնը կրնանք Քրիստոսի փառքին համար գործածել մեր բարութեամբ, ուղղամտութեամբ, այլովքն հանդերձ։ Գ. եւ ի վերջ բան ըսաւ, «Ձեր անձերը նկատեցէք իբրեւ Քրիստոսի անտեսներ։ Ընտանի օրինակներով հաստատեց որ մէկը կրնայ մինչեւ անգամ գանձ դիզել, պայմանաւ որ Քրիստոսի փառքին գործածելու համար դիզէ։ Ահա այսքան հոգեշահ քարոզներով, խորհրդածութիւններով եւ օգտաշատ թելադրութիւններով, Պատ. խմբագիրն ամբողջ կիրակի մը հոգեւոր ու բարոյական սննդեամբ ջամբեց այն ամէնը որք փութացած էին յեկեղեցի լսել զինքը։ Երկուշաբթի երեկոյ, Եկեղեցւոյ վարչութիւնը «Երթալք բարեաւ» ի երեկոյթ մը կազմակերպեց ի պատիւ Պատ. հիւրին, Հայ. վարժարանի ընդունելութեան դահլճին մէջ, որով ուղեց իւր յարգանաց հաւաստին տալ այն անձին՝ որ բազմաթիւ տարիներէ ի վեր թէ՛ իբրեւ աւետարանիչ եւ թէ՛ իբր խմբագիր միսիոնար այնքան մեծ ծառայութիւն մատուց Թուրքիոյ Հայոց թէ՛ կրօնական եւ թէ՛ իմացական կեանքին։

Ատափաղար

ՀԱՅԿԱՋԵ

Ապրիլ 16/28, 1897

Դիւան-Բիւն. Յօդուածագիրը պարտ էր յիշել թէ այս գողտրիկ հանդէսը պատրաստուած էր որչափ խմբագրին նոյնչափ եւ աւելի Միսիոն փարսընսի համար, որ իբր քառասուն տարի օգտակարապէս աշխատած է այդ դաւառին մէջ սիրելով եւ միշտ սիրուելով, եւ հիմա վերջնապէս իր հայրենիքը կ'ուղեւորի՝ հոն անցնելու համար ծերութեան իր վերջին օրերը։

ԴԱՐՄԱՆ ԳԻՒՂԻ ՔԱՐԱՋԻՁԸ

Քղի-Գասապայէն իբր երեք ժամ հեռաւորութեամբ կը գտնուի Դարման գիւղը, 250 տունէ աւելի բնակիչներով, որոնց 50-60 տունը Բողոքական են։

Պարոն Կարապետ Կ. Մելքոնեան, բնիկ Խնուսցի, այս գիւղին Բողոքականաց քա-

ղաքին է մօտ երեք տարիէ ի վեր. երիտասարդ մը՝ որ իր անձին վրայ ուսման եւ բարեկրթութեան միացուցած է աղնիւ դպացումի եւ դպրոցասիրութեան եռանդը։ Հանդէպ գիւղին վերջին երկու տարիներու աղքատիկ կացութեան եւ նիւթական տագնապին, ինչ որ չէր թոյլատրեր կանոնաւոր դպրոցի մը բացումը, Պարոն Կարապետի անխոնջ ջանքը եւ անձնական զոհողութիւնները լաւ դպրոցի մը գոյութիւն տուին։ Ի սկզբան Պրն. Կարապետ շատ աշխատեցաւ որ Լուսաւորչականաց հետ միաբանութեամբ վարժարան մը բացուի, սակայն նախապաշարեալ մտքերու դժուարաշղթա արգելքին առջեւ հարկադրուեցաւ հրաժարիլ այդ գեղեցիկ մտածումէն, թէեւ ընտրուած դասատուն Լուսաւորչական էր եւ ոչ թէ Բողոքական։ Տեղը չէ՞ կրկնել գրագէտին «Այս, տիրացու ժողովուրդ» բացառանշութիւնը։ Ինչ որ է, հակառակ մեծամեծ դժուարութեանց, Բողոքականաց դպրոցը բաց է այսօր հինգ ամիսէ ի վեր արժանայարգ քարոզիչին ջանքերուն շնորհիւ։ Հոն կը յաճախեն նաեւ Լուս. մանուկներ։ Իսկ Լուսաւորչականը շատացան «Խրաչ» վարժապետով մը, յառաջիկայ կալի տղայ գլուխ մէկ մէկ չափ ցորենի (6 օխա) վարձքով։ Դարման գիւղի քարոզիչին գովարտան գործքերը այսքանով չեն վերջանար։ Նա, իր քարոզչութեան վարձքին մեծ մասը իր հօտին ներկայ աղքատութեան պատճառաւ երկու տարիէ ի վեր չստանալով հանդերձ, անտրտունջ եւ անձնուրացութեամբ կը շարունակէ պաշտօնը։ Շատ յոգնութիւն եւ քրտինք ունեցած է նաեւ նպաստի բաշխումին առթիւ, մինչեւ իսկ անցեալ տարի այդ գործով ճապաղջուր գնաց շատ նեղութիւններ կրելով։ Իր համեստ ապրուստէն ալ աղքատները բաժին ունին։

Քղի

Մ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

Մարտ 18/30, 1897

ԱՋԴ

ՆՈՐ ՀՐԱՍԱՐԱՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿԵՆՔ ՏԵՐ ՅԻՍՈՒՄԻ, ըստ չորից Աւետարանաց։ Պատկերադարձ։ Երես 106։ Հասկնալի աշխարհաբարով մը տաղաչափուած։ Կը պարզէ Յիսուսի կեանքը Աւետարանի ոգիին համաձայն։ Զօնուած է Կ. պոլսոյ նախորդ պատրիարք Ամեն. Տ. Մատթէոս սրբազան հօր։ Գին գեղչեալ 3 դահ.։

ՄԱՅՐԻԿԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ։ Երես 68։ Աղատ թարգմանութիւն Գաղղիերէնէ։ Նորածին մանկութեան նուիրուած ողջպահիկ կանոններ։ Բժիշկ մը սա վկայութիւնը տուած է. «Անփորձ մայրիկի մը եւ անուս դայեակի մը համար անդուգական ընկեր մը, անհամեմատելի օգնական մը պիտի ըլլայ սա հատորիկը։ Իսկ բժիշկ կամ կարող դայեակ չգտնուած տեղերուն համար փրկող ձեռք մը պարզապէս»։ Գին գեղչեալ 2 դահ.։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ Արեւելեան Որբանոցին։ Գ. Պաղտասարեան։ Կը պարունակէ ընդարձակ յաւելում մը ուր խառն դրուած են օգտակար գիտելիքներ, զբօսուցիչ հատուածներ, առածներ, եւն.։ Գին 50 փորա։

Այս դրոց հասոյթը Պրուսայի Արեւելեան Որբանոցին յատկացուած է։ Վաճառման կեդրոնաւորին է Պալենց Գրատուն, թիւ 20, Չաղմաղճըլար, Կ. պոլիս։

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ապրիլ 25 ԸԱՍՏ ՅԱՆՎԱՐ, ԷՆ ՄԱՅԻՍ 7 ԸԱՍՏ ԼԱՍՏ 1897

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վերջերս թագուհին անցեալ ուրբաթ Ուիլսոնը հասաւ։ Ուղեւորութենէն ամենեւին յոգնած էր երեւեր։

— Շարաթ օր Ֆրանց Եոսէֆ կայսրը եւ իր եղբորորդին արքիդուքս Օթօ Վիլհելմ վերադարձան եւ խանդավառութեան ցոյցերով ընդունուեցան քաղաքացիներէն որոնք յատկապէս համախմբուած էին ողջունել անոնց գալուստը։ Սլաւոֆոֆի Վիլհելմայի թղթակիցը կ'ըսէ թէ կայսրը կը վերադառնայ «Երեքօրեայ այցելութենէ մը որ անձնական մտերմութեան եւ քաղաքական կարեւորութեան կողմէ դուն ուրեք գերագահացուած է»։ Այցելութեան նպատակին նկատմամբ հետեւեալը կը հաղորդէ իբրեւ տեղւոյն բարձր շրջանակներուն հայեացքը։ «Փոփոխութիւն չկայ տէրութիւններու համախմբումին մէջ, զինակցութիւն չկայ Անգլիոյ դէմ, չկայ սեւէ բաւն բացի սա լիովին հասկցողութենէն եւ կատարեալ համաձայնութենէն թէ Աւստրիա-Հունգարիա եւ Ռուսիա միաբանութեամբ պիտի պահպանեն խաղաղութիւնը Պալքանեան թերակղզիին մէջ եւ պիտի վստահենք զայն խանգարել յաւակնողները»։

— Երբքի արքեպիսկոպոսը անցեալ հինգշաբթի Մոսքուայէ մեկնեցաւ։ Սլաւոֆոֆի այդ քաղաքի թղթակիցը կ'ըսէ. «ՎերաՄաքլակընի այցելութիւնը Մոսքուայի ընկերութեան ամէն դասակարգներուն մէջ խանդավառութեան հաւասարող յուզում յառաջ բերաւ։ Տեղւոյն ամենէն ժողովրդական թերթերէն մին կ'ըսէ թէ այդ այցելութիւնն, ուղիղ իմացուելով կամ ըմբռնուելով, Յոյնեթրքական պատերազմէն աւելի նշանակութիւն ունի Օրթոտոքս Ռուսերուն համար։ Յոյն եւ Անկլիքան եկեղեցիներուն միութիւնը վերջերս խօսակցութեան հանապազորդ նիւթ եղաւ, եւ այսպիսի շարժման մը գործնական արդիւնքն ինչ ալ ըլլայ, տարակոյս չկայ թէ Երբքի արքեպիսկոպոսին ամէն ուրեք ընծայուած սիրալիւ ընդունելութեամբ քայլ մը եւս առնուեցաւ այդ միութեան համար»։ Յիշեալ արքեպիսկոպոսը հիացմամբ կը խօսի Ռուսաց ծայրայեղորէն սիրալիւ հիւրընկալութեան վրայ, եւ իր վրայ տպաւորութիւն գործող իրողութիւններու կարգին մէջ կը յիշէ սա պարագան թէ էրիկ մարգիկ թուով մեծապէս կը գերազանցէին խուռնամբոսի եկեղեցիներուն մէջ գտնուող կիները։

— Տարի մը առաջ պատահեցաւ Անգլիական Տէրմֆոլթ Գաւառ շոգենաւին խորտակումը Ֆրանսական Իւշան կղզւոյն մօտ։ Անցեալ շաբթու Փարիզի Անգլիական դեսպան Սըր Էտմընտ Մընսըն Պրէսթի մէջ եւ իր քարտուղարն Իւշան կղզւոյն մէջ շքադրամներ առին անոնց որ կարեկցութիւն ցուցած էին նաւաբեկումէն ազատուած սակաւթիւ մարդոց։ Սըր Էտմընտ նաեւ հաղորդեց թագուհւոյն յատուկ շնորհակալութիւնները «ողջ մնացածներուն ցուցուած հոգածութեան եւ կարեկցութեան եւ մեղմունքներուն մատուցուած խորին եւ անկեղծ յարգանաց համար»։ Աւելի քան 25,000 Անգլ. ոսկւոյ նպաստ մը տրուած է այդ աղետին զոհ գացողներուն ընտանեաց։

— Լոնտոնի Լորտ Բաղաքապետին հանդանակութիւնն ի նպաստ Հնդկաստանի կա-

րօտեալներուն՝ աւելի քան 550,000 ոսկւոյ գումարի մը հասաւ։ Հնդկաստանի փոխարքան կը հեռագրէ թէ գարնան հունձքը սովորականին իբր երկու երրորդն է։ Բանի մը նահանգի մէջ աւելնալ սկսած է թիւն անոնց որոնց գործ կը տրուի իբրեւ նպաստ։ Այդպիսի նպաստը կալներու համագումարն է հիմա 3,120,000։

Ժանտախտէ վարակուած գաւառներու վերաբերեալ տեղեկագրէն կը տեսնուի թէ Ապրիլ 23ին վերջացող շաբթուան մէջ ժանտախտէն 262 անձ մեռած է ի Պոմպայ, կը կարծուի թէ դուրսէն նորէն վարակուելու մեծ վտանգ կայ, ուստի քաղաքը մտնող բոլոր ճամբորդները խնամով կը ըննուին։ Ուրիշ բաղաժաթիւ գաւառներու մէջ պակասած է վարակուողներու թիւը։ Վերոյիշեալ թուականէն երկու երեք շաբաթ ետքը ներարկման հիւթը մեծ քանակութեամբ պատրաստ պիտի գտնուէր, բայց կը վախճուի թէ շատեր ուժգնապէս պիտի ընդդիմանան ներարկման գործողութեան ենթարկուելու։

— Փիլիպպին կղզեխումբի Լուծոն կղզւոյն հարաւային կողման ապստամբները նորէն շարժման մէջ են։ Սպանիա պիտի հարկադրուի նոր ծախուց ենթարկուիլ եւ նոր զօրք ղրկել կղզիներն ամբողջովին խաղաղացնելու համար։

— Գերմանական կայսրութիւնը բարեկամական եւ առեւտրական դաշնագիր մը կնքեց Հարաւափրիկէի Օրէնձի Հանրապետութեան հետ։ Գերմանական թերթ մը կը կարծէ թէ այս՝ մտածման նիւթ պիտի մատակարարէ Բրիտանական կառավարութեան։ Սակայն յուսալի է թէ, թէեւ Մեծ Բրիտանիոյ եւ Թրանսվալի Հանրապետութեան փոխադարձ յարաբերութիւնները ձգտեալ վիճակի մը մէջ են, գործերն հաշտարար եղանակաւ պիտի կարգադրուին, եւ թէ Մեծ Բրիտանիա Թրանսվալի Անգլիական հպատակներուն պիտի յաջողի վայելել տալ իրենց արդար պահանջումներուն գոհացումը։ Անգլիական նաւատորմ մը գնաց Տէլակուա Մոցը որ փորթուկալի կը պատկանի եւ Թրանսվալի մօտ է։

— Մեծ Բրիտանիոյ ելեւմտական նախարարը Ապրիլ 29ին կայսրութեան 1897-8 տարւոյն ելեւմտացոյցը ներկայեց։ Հասցիւ հաշուուած է 103,360,000 Անգլ. ոսկի։ Արդէն նշանակուած վարկերէն զատ երկու վարկ ալ շնորհելէ ետեւ ելեւմտացոյցը կը ցուցնէ 869,000 ոսկւոյ հասոյթի առաւելութիւն մը։

— Տր. Փեթերս, որ անցեալները Գերմանիոյ Կայս. գործակատար էր Արեւելեան Ափրիկէի մէջ, բնիկներուն հետ անդթութեամբ վարուած ըլլալու ամբաստանութեամբ դատի ենթարկուեցաւ Պերլինի մէջ, իր դէմ բերուած փաստերն այնպէս էին որ Կայս. ծառայութենէ հանուեցաւ եւ դատական ծախքերն հատուցանելու դատապարտուեցաւ։

— Սերպիոյ Թագաւորը Չէթինեէ երթալու ատեն շաբաթ օր Ապասիա գնաց այցելել Ռուսմանիոյ Թագաւորին ու Թագուհւոյն։

— Ապրիլ 27ին վսեմ հանդէսով մը նուիրագործուեցաւ Ջօր. Կրանթի մեծագին յիշատակարանը, որ Նիւ Եորք քաղաքին հիւսիսակողմը եւ Հըտսըն գետին մօտ կանգնուած է գեղեցիկ դարաստանի մը մէջ։ Ներկայ էին նախագահ Մաքինլի եւ իր նախորդը Բիլվընտ։ Առաջինը կարճ ատեն նախօրութիւն մը ըրաւ։ Օրուան պերճիմաստ ատենախօսն եղաւ Ջօր. Հորէյս Փոր-

թըր, որ Ամերիկեան պատերազմին ժամանակ Ջօր. Կրանթի սպայակոյտին անդամ էր, եւ որ Փարիզի Ամերիկեան դեսպան կարգուած է։ Սպա տեղի ունեցաւ 60,000 զօրաց անցքը նախագահական կայանին առջեւէն եւ նաւատորմի հանդէս մը։ Թէ՛ Յամաքային եւ թէ՛ Մովային հանդէսները հոյակապ եղած են։ Ներկայ էին հարաւային ապստամբ նահանգներու բաղաժաթիւ նախկին սպաներ եւ զինուորներ որոնք Ջօր. Կրանթի հրամանատարութեան ներքեւ գտնուած բանակներուն դէմ կռուած են։ Ներկայ էր նաեւ Դաշնակից Նահանգներուն նախագահ Չէֆըրսըն Տէյվիսի այրին։ Քաղաքացիներուն կողմէ այդ նախկին թշնամիներուն ցուցուած պատիւը յոյժ սրտազին էր։

— Անգլիոյ վիճակագրութեան դիւանի պաշտօնական տեղեկագրէն կը տեսնուի թէ 1896ին Անգլիոյ մէջ ծնունդներու թիւն էր 917,000, իսկ մահերու թիւը 528,000, բնակչներուն համագումարը 30,700,000։ Լոնտոնի մէջ մահերու տարեկան համեմատութիւնը 10,000 բնակչի վրայ 186 էր, ուրիշ 32 քաղաքներու մէջ նոյնչափ բնակչի վրայ 142է մինչեւ 227։ Ամենէն նպաստաւորեալ քաղաքը Բրոյտըն է եւ ամենէն աւելի կորուստ կրողը Լիվըրպուլ։

— Երեքշաբթի Փարիզի մէջ բարեսիրական նպատակաւ պաշար մը սկսաւ։ Պաշարին առաջին մասն յաջողութեամբ անցաւ։ Բայց քիչ յետոյ հրդեհ ծագեցաւ, եւ որովհետեւ չէնքը փայտէ էր, բոցերը սոսկալի արագութեամբ մը ծաւալեցան։ 1800 անձեր կային շէնքին մէջ, Յառաջ եկած խուճապէն ամէնքը դէպի դռները խուժեցին։ Առ նուազն 200 անձինք մեռած կը կարծուին։ Գրեթէ ամէնքն ալ ազնուական դասակարգին կը պատկանէին։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Այս շաբթու մեծ կարեւորութիւն ունեցող զինուորական շարժում տեղի ունեցաւ պատերազմի դաշտին արեւելեան մասին մէջ։ Արեւմտեանին մէջ Օսմ. զօրքերը Եանեայի նահանգէն վանեցին Յոյն զօրքերը որ հոն մտած էին Մանոս գնդապետին առաջնորդութեամբ։

Յոյն եւ Թուրք բանակներուն հեռաւոր ծայրերուն միջեւ քանի մը բախումներ տեղի ունեցան։ Վոլոյէ իբր 15 հազարամեթր հեռուն գտնուող Վէլէսթինոյի մօտերը անցեալ ուրբաթ եւ շաբաթ կռիւ տեղի ունեցաւ, նաեւ Այվալի մօտերը՝ որ Վէլէսթինոյէ 15 հազարամեթր հեռու է եւ կը գտնուի այն երկաթուղւոյն վրայ որ կը տանի Չաթալճա, ուր հաստատուած է Յունական բանակը։ Այս կռիւներուն վրայով Էտէմ փաշա շաբաթ օր հեռագրեց թէ իր զօրքերը Յունական քանի մը ամուր զիրքեր գրաւած են Վէլէսթինոյէ իբր ժամ մը հեռուն, եւ թէ Հազըր փաշայի կիսաբաժինը ղրկուած է տեղւոյն զօրաց միանալու եւ քաջելու այն զիրքերուն վրայ որ տակաւին Յունաց ձեռքը կը գտնուին։ Չորեքշաբթի հրատարակուած պաշտօնական զեկուցում մը իբրեւ առասպել կը հերքէ սա զրոյցը թէ Օսմ. բանակը երեքօրեայ ճակատամարտէ մը ետեւ Չաթալճայէ ետ մղուած է, եւ կը յարէ թէ դեռ, խուզարկիչ փոքր ջոկատներէ զատ, Օսմ. զօրքեր չեն մօտեցած Չաթալճայի։ Աթինքէ հասած հեռագրերէ կ'երեւի թէ Օսմ. զօրքերը տիրացած են Չաթալճայի եւ Վէլէսթինոյի միջեւ գտնուած երկաթուղւոյն։ Եթէ ճշմարիտ է այս, այդ կողմերու Յուն-

նախկին բանակին հիմա երկու մասի կը բաժնուի, մին ի վերջ եւ վէլէսթինո, եւ միւսը Չաթալճայի մօտ։ Սակայն Աթենքի հեռագրերը կը յայտնէին թէ, եթէ Յունական բանակը չյաջողի պաշտպանել երկաթուղւոյ այդ գիծը, պիտի թողուի Չաթալճա։ Երկուշաբթի Աթենքէ հեռագրուեցաւ թէ այդպէս եղած է, Յունական բանակը Չաթալճայէ հեռացած ու գացած է Տէմոքոս, 20 հազարամեթր դէպ հարաւ։

Վոլոյէ եղած են դրեթէ բոլոր բնակիչները։ Քանի մը Յունական նաւեր զրկուեցան անոնց։ Նաեւ քանի մը Եւրոպական մարտանաւեր գացին հոն Եւրոպացիներուն ինչքին պահպանութիւն ընելու։

Էտհէմ փաշա իրեն կեդրոնատեղի ըրաւ Լարիսա քաղաքը, ուր կը նստի Յունաց դահաժառանգ իշխանին երեւմտի հոյակապ բնակարանին մէջ։ Քաղաքը բարեկարգ վիճակի մէջ կը պահուի, բնակիչներն հետզհետէ կը վերադառնան, եւ խանութները եւ սրահարանները կը վերաբացուին։ Հեռագրատունը եւ նամակատունը նորէն բաց են եւ Օսմ. հեռագրութեան եւ թղթատարութեան հետ միացուած։ Օսմ. զօրքերը մօտս Բարտիցա, որ կը գտնուի երկաթուղւոյ գծին վրայ Թրիքալայի եւ Չաթալճայի միջեւ, կառախումբերուն երթեւեկը վերսկսելու համար կարգադրութիւններու ձեռնարկուած է։

Եանեայի նահանգին մէջ Յոյները հեռացան Լուրուսի գաւառէն եւ Արթայի չրջակայ բարձունքներէն։ Զրոյց կը չըլի թէ Արթայէ ալ ելած են։

Ռիւթէրի հեռագրական գործակալութեան թղթակիցը որ Յունական բանակին հետ էր՝ իր նկարագրութեան մէջ կենդանի գոյներով կը պատկերացնէ Յոյներուն Մաթիէ եւ Թըրնափոյէ նահանջը, որ տեղի ունեցաւ Աւագ Ուրբաթի ճակատամարտէն ետեւ։ Իմանալով թէ Յունական բանակն սկսած է նահանջել՝ ընկերացաւ զօրաց եւ Յոյն զիւղացիներուն։ Նահանջը քիչ շատ կանոնաւոր եղաւ մինչեւ այն կէտը ուր Նէղէրօ-Լարիսայի ճամբան կը միանայ Թըրնափօ-Լարիսայի ճամբուն հետ։ Հոգ բանակին աջ եւ ձախ թեւերը միացան մէկ ճամբու մէջ, եւ մութուն այնչափ իրարու հետ խառնուեցան որ ոչ սպաները եւ ոչ զինուորները կրնային զիրար ճանչնալ կամ գիտնալ տեղն այն գունդերուն որոնց կը պատկանէին իրենք։ Թղթակիցն ապա կը նկարագրէ մեծ խուճապը որ բանակին աւերման յանգեցաւ։ «Յանկարծ սարսափելի աղմուկ մը լսեցինք մեր ետեւի կողմէն։ Մեզ պաշտպանող հեծելազօրք չունէինք մեր հետ։ Ամէն կողմէ աղաղակ կը լսուէր։ Ամէն բերան «Թուրքերն երեւցան» կը գոչէր։ Նոյն միջոցին բազմաթիւ մարդիկ «Թուրքեր կու գան», փախէք, գոչեցին։ Ալ մարդ մարդու նայելու ժամանակ չունէր։ Ամէնքս մէկէն սկսանք վազել, խուճապով փախչել։ Զօրաց, մարդոց, կանանց, տղայոց, կառքերու, ձիերու, էջերու, գոմէշներու եւ կովերու այս աննկարագրելի կերպով խառնաչփոթ բաղմուտիւնը միօրինակ կը դիմէր դէպի Լարիսա։ Ինկողը չէր կրնար այլ եւս ելլել։ Շրջած կառքերը աւելի կը սաստկացնէին չփոթութիւնը։ Մեր կառքն ալ չըլեցաւ եւ խորտակուեցաւ։ Կորսնցուցինք մեր ընկերները, իրենց սարսափէն խելայեղ եղած զօրքեր, զինեալ կամաւորներ եւ ժողովուրդը սկսան հրացան պարպել։ Գնդակները ամբոխին գլխուն վրայէն կը սուրային։

Հոգիտն ալ լուսաւորուեցաւ հրացանաձգութեան լոյսով։ Սակայն զիրար չէինք ճանչնար։ Յոյներն այլեւս սկսած էին զիրար ջարդել։ Հրացանաձգութիւնը, որուն աղմուկին մեր ականջը վարժուած էր՝ շարունակ լսեցնուս պատճառաւ, երեսուն վայրկեան տեւեց մինչեւ որ «Կրակը դադարեցուցէք» հրամանը որոտաց։ Հրացանաձգութիւնը կը շարունակուէր։ Տեսարանը դատաստանի օրուն նմոյշ մ'էր։ Յոյն զօրքերը տակաւին զիրար կը ջարդէին։ Փոխանակ սերմի, մարդոց, կանանց, տղայոց եւ անասուններու դիակներով ցանցնուած արտերուն մէջէն ելլելով պողտան եկանք։ Ամէն քայլափոխի կը դարձնէինք մեռած մարդու մարմինի, գլխու եւ ոտքի։ Ժամբան ամբողջ լեցուած էր արմատքով, խորտակուած սնտուկներով, կառքերով, բարձերով, վերմակներով։ Ամէն կողմէ հեծելազօրաց ձիերուն դրոփիւնը կը լսուէր։»

Ատիէ ետքը ալ բանակ անուան արժանի Յունական բանակ չկար շարաթ եւ կիրակի օր։ Կար միայն անաբեկած եւ անհնազանդ մարդոց հազարն խուժան մը, որոնց ամէնքն ալ կը փախչէին միայն եւ չէին ուզեր բնականգ առնել մինչեւ որ Չաթալճա հասնի։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Աթենքի ժողովրդին միտքը քիչ մը հանդարտած կ'երեւի։ Ապրիլ 30ին Յոյն նախարարապետ Մ. Տէլեանի պաշտօնանկ եղաւ Թադաւորին հրամանագրով, եւ նոյն երեկոյ նոր նախարարութիւն մը կազմուեցաւ սապէս։ Ռալի Նախարարապետ, Թէոթոքի Ներքին գործերու նախարար, Փոսամատոս Պատերազմական, Սըուրուտիս Արտաքին գործերու, Սիմոփուլիս Ելեւմտական, Էվթաքսիա Կրթական, Թրիանթաֆիլիքաս Դատական նախարար։

Այս նախարարութիւնը լաւ ընդունելութիւն գտաւ ժողովրդէն։ Մ. Ռալի Երեսփ. ժողովին ներկայեց իր աշխարհավարութեան յայտադիրը, որով ցուցուց թէ բանակին վերակազմութիւնը խաղաղութեան էական պայմաններուն առաջինն է, եւ բոլոր կուսակցութիւններուն աջակցութիւնը խնդրեց։ Մ. Տէլեանի պատասխանելով խոստացաւ աջակցիլ նոր նախարարութեան, եւ յարեց թէ երկրին այս տագնապին ժամանակ խորհրդարանին մէջ կուսակցութիւն չկայ, այլ միայն Հելլէն։ Ժողովը ապա Ռալիի խնդրանքով որոշեց ընդհատել իր գործը։

Նոր նախարարութիւնն անմիջապէս Ֆարաալա զրկեց Պատերազմական եւ Ներքին գործերու նախարարները, որպէս զի քննեն բանակին վիճակը։ Այդ նախարարներն Աթենք վերադարձան եւ տեղեկագրեցին թէ բանակը գէնքի եւ սպառազինութեան կարօտ է։ Յունական բանակին ամբողջ սպաշաղկապը փոխուեցաւ։ Դահաժառանգ իշխանը սակայն կը մնայ բանակին մէջ։

Պատերազմին վերջ տալու համար միջնորդելու խնդիրը քննուեցաւ Եւրոպական տէրութիւններէն։ Իտալական թերթերէն ոմանք ծանուցին թէ հաշտութեան կարգադրութիւնն ի մօտոյ տեղի պիտի ունենայ։ Աթենքի օտար դեսպանները տեղական կառավարութեան տրամադրութիւնները քննեցին միջնորդութեան խնդրոյն նկատմամբ։ Արտաքին գործերու նախարար Մ. Սըուրուտիս խոսեց թէ Յունաստան միջնորդութիւն չի ունի, բայց հակառակիւ ալ, Եւրոպական մամլոյն ընդհանուր կարծիքը սա կը թուի։ Տէրութիւնները միջնորդութեան պիտի չձեռնարկեն մինչեւ որ Յունաստան չխնդրէ։ Վասնզայի պատեւելի եւ իր սպանեալն ոմանք կրեալէ ետ կոչուած են։ Այս տնօրինութիւնը, ըստ ոմանց, կը ցուցնէ թէ

Յոյն կառավարութիւնը պատրաստ է զիջում ընել տէրութիւններուն։ Պէտք չկայ սակայն յիշեցնելու թէ Յունական բանակին արդի կացութիւնը բաւական պատճառ է այդ տնօրինութեան։ Յրանսական թերթերու կարծեօք Յունաստան ելեւմտական տեսակէտով բոլորովին սպառած է, եւ Թեոսալիոյ մէջ Յունական բանակին զիրքը անպաշտպանելի է։ Ուստի կ'ըսուի թէ, եթէ Մ. Ռալի կ'ուզէ շարունակել պատերազմը, իր պաշտօնավարութիւնը կարճատեւ պիտի ըլլայ, եւ Մ. Տէլեանի շուտով իր պաշտօնը պիտի վերստանանէ հաշտութիւն կնքելու նպատակաւ։

Թերթերը երբեմն երբեմն Պուլկարիոյ եւ Սերպիոյ խաղաղասիրական դիտաւորութիւններուն ականարկութիւն կ'ընեն։ Այդ մասին ամէն անգլութիւններ կը փարատուին հիմա այն յարեւմտեան ծանուցագրերով, որ Աւստրիոյ Կայսեր ի Սթ. Փեթրսպուրկ այցելութեան պահուն Մուրափիէվ կոմսին եւ Կոլուխովսքի կոմսին կողմէ զրկուեցան Սերպիոյ, Պուլկարիոյ, Ռուսիոյ եւ Մոնթենեգրոյի Ռուսական եւ Աւստրիական ներկայացուցիչներուն։ Այդ ծանուցագրերով երկու վեհապետներուն գոհունակութիւնը կը յայտնուի այն խաղաղասիրական ընթացքին համար, որուն կը հետեւին Պալքանեան թերակղզւոյ կառավարութիւնները, եւ զիտել կը արուի թէ Աւստրիոյ եւ Ռուսիոյ Կայսերը որոշած են այդ ընթացքը պահպանել։ Եւրոպական մամուլը գովեստով կը խօսի այս նոյնեւմտեան ծանուցագրերուն վրայ, եւ կը համարի զանոնք երկու Կայսերներուն տեսակցութեան երախայրիքը, որով կը ցուցուի թէ համեմալս են արեւելեան աշխարհավարութեան խնդիրներու մէջ։

ԿՐԵՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Վերջին երկու շաբաթներուն մէջ ապրաստամբներն այնքան սպառնական զիրք մը բռնեցին Քանտարիի եւ Հիէրափեթրայի օտար զօրաց դէմ որ նորէն զօրք զրկուեցաւ կղզին։ Լարիսայի Յունական բանակին պարտութիւնը եւ վասնզայի գնդապետին կրեւտէ յետս կոչուելը փոխեցին այդ կացութիւնը, եւ հիմա կ'ըսուի թէ քանի մը ապստամբապետներ Հանեա եկած եւ հնազանդութիւն յայտնած են ծովակալներուն։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ահաւասիկ Միւշիւր Էտհէմ փաշայի Ապրիլ 23 եւ Մայիս 3 թուակիր հեռագիրը։ «Մեր յաղթութիւնն, այսօր, Աստուծոյ օգնութեամբ եւ շնորհիւ Կայսեր, շատ փայլուն է։ Մեր ուղեւորներն սկսան Ֆարսալայի եզերքն իյնալ։ Մանրամասնութիւններն յետոյ։»

Սպառնալի մասնաւոր թղթակիցը Լարիսայէ կը հեռագրէ Մայիս 3 թուականաւ թէ Օսմ. բանակն սկսած է յառաջ քաշել, իսկ իր փաշայի զօրաբաժինը ալ կողմն ըլլալով, Հագգը փաշայինը Վէլէսթինայի առջեւ, եւ Մէմուռ, Համաթի եւ Նէշէթ փաշաներու զօրաբաժինները՝ կեդրոնը։

Ա. Զ. Դ.

Այս շաբթու սովորականէն օր մը առաջ հրատարակուեցաւ թերթս։ Կը յուսանք այսուհետեւ հինգշաբթի օր հրատարակել։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Մարտ 25/7, 1897

Գանտիւտէ	20 39		
Բուժելի Երկաթուղի	99 25		
Թահվիլաթը Օսմանիյէ			
ԴՐԱՄԱԿ, Օսմ. սկիզբ 100 է			
Մէճիտիյէ	108 10	Ռուսիոյ բոլ	90
Մէթալիք	97 20	Նարուէն	87 13
Պէշիք	103	Գրեմից	51 10
Ալթըլըք	103 40	Անգլ. = Կ	109 33
Մանր արծաթ	103 40	Մանէթ թղթ.	8 62

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՅՈՒՅԵԱՆ

Ֆինանսները Երեսփ. Ս. Կարապետի խմբ.